

Homo politicus

4 **Uroš Lubej o duhovih kontinuitete**, ki strašijo domnevno stranko mladih **Dominika Š. Černjaka**: "Prav grozljivo je gledati tega turističnega vodiča, ki se ima za spretnega politika, ker mu je uspelo dobiti mastno položajsko podkupnino, ki bo utišala domnevno zastopstvo sicer najbolj uporniškega dela občestva."

4 **Retorika človekoljublja** uradnikov NATA ne more prikriti uničujočih učinkov **superstreliva**: "Jasno je, da tiskovni predstavniki Nata rjovejo glasneje kot peščica znanstvenikov s slabotnimi pljuči, ki jih je dodobra načel uranov prah." Izpod neusmiljenenga peresa velerespektovanega **Borisa B. Blaića**.

5: **DEMILITARIZIRANA CONA** še poslednjič gosti **Marijana Dovića**, velikana novomeškega žurnalizma: "Sistemske prisilo še najlepše razkriva dejstvo, da sodobna vojaška obveznost, osvobodena častne ideološke funkcije, "degradira" v navadno diskriminacijo **moških državljanov**."

6: Gospodična **Petra Ostanek o mestu reke**: "Loka, Portoval in Ragov log so popolnoma neurejeni. Župančičevo sprehajališče, sprehajališče med mestom in Loko in pot med Seidlovim mlinom in mostom v Ragov log so degradirani in zapuščeni. Interesov za uporabo površin ob vodi je zelo malo, odnos do reke je indiferenten."

7: **Rok Svetlič** ekskluzivno za **PARK** končno razkiva **bistvo današnjega študenta**: "Ni več življenja v lagodnem odnosu do sveta, ni več življenja v prijateljstvu s pojavi. Ni treba biti študent, da bi skusil kaj takega, je pa res, da je spričo dvojne narave bistva študenta kot povezovalca mladosti z odraslostjo ravno **ta najbolj občutljiv**."

8-9: **INTERVJU** s patrom **Josipom Sobotičancem**. V kartuziji Pleterje ga je obiskal **Rok Jožef**.

10-11: **FOTO PUB**: **Tomaž Grdin in Boštjan Pucelj v barvah!!!**

12: **Tina Ban** v potopisu po **Kubi**: "Črnska kultura, ki je Kubi vtisnila njen razpoznavni značaj, je neverjetno odprta in liberalna, njeni plesi kot so salsa, son, merengue in cumbia pa sproščeno erotični. V kombinaciji s skladnimi postavami se zdi izzivalna že samo njihova hoja. Kubanci namreč slovijo kot najlepša in najpostavnejša nacija v Latinski Ameriki."

13: **Park e Xtreme!!! Šini**, heroj osvobodilne vojne, osvojil še **gospodično** z Gorjancev: "Gregor je bil malce bled in je nemudoma spil kozarček, ko pa smo ga vsi spraševali, kako je preživel vožnjo, se je obrnil k Borisu in izrekel zgodovinski stavek: "Ej, zgleda, da bi se moral še bolj bati, kot sem se."

14 **Katarina Avbar** komentira **neznosno lahkost slovenskega prešernoljublja**: "Prešeren si zagotovo zasluži vodilno, prvo pozicijo v slovenski literaturi, o tem ni dvoma. Vendar pa se je lani v prenekaterem bralcu časopisov in revij ter gledalcu televizije in pesniku posvečenih prireditelj porodilo vprašanje, zakaj zganjajo tak "pomp" okoli **Prešerna**."

16-17: **KULTUM**

18: **Dr. Novšek, Jebúl** ter **Big Fak** in njihov **POTLAČ**: bizarno, grozljivo, škandalozno!!! **Intervju s Tarasevičem**, prihodnjim novomeškim županom: "Teror proti pasjim drekom je vsekakor dosegel svoj vrhunec. V roku enega tedna bomo zato izpeljali revolucijo. Majhne skupine zarotnikov so že pripravljene, da prevzamejo oblast. Z bagri bomo napadli stavbo rotovža, kjer ima sedež tako občinska oblast kot najmočnejši medij v mestu, časopis Park. Ko bomo torej prevzeli lokalno trobilo v svoje roke, je zmaga naša."

20: **Skozi oči v možgane**: **Fotografije**

Politično, ki te ljubim politično

uvodnik

V času fevdalcev je med ljudstvom veljal pregovor, da se "cara" ne menja, ne glede na to, kako slab je le ta, preprosto zato, ker za njim lahko pride še slabši.

Da ima Slovenija svojega "cara", je zdaj že jasno. Drnovšek po Drnovšku je zgodovinsko dejstvo, ki pri opozicijskih strankah, tako imenovanih "pomladnikih", v najboljšem primeru povzroča le še histerične napade. V nasprotju z ostalimi strankami in njihovimi liderji Drnovšku in njegovi stranki vladanje očitno ne škodi. Ravno nasprotno, zdi se, da jim godi, saj se iz vsake koalicije in vsake vlade s še tako spornimi koalicijskimi partnerji izvlečejo kot zmagovalci, medtem ko bivšim partnerjem ostajajo le analize volilnih neuspehov, rezoniranje o Drnovškovi uspešnosti in, jasno, kot posledica vsega, histerija.

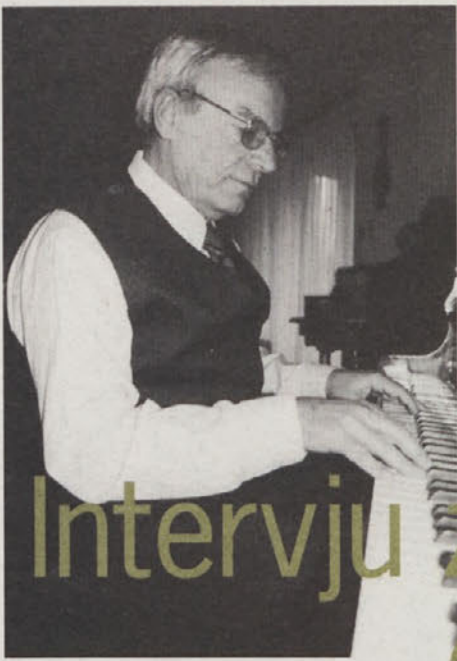
Toda resnično, v čem je uspeh našega, kot kaže, "večnega" mandatarja? Odgovor je sila preprost. Drnovšek in ekipa vedno ustvarjajo iluzijo reda in gotovosti. Ne glede na sumljive poteze, sporne odločitve, afeze in čudne kadrovske poteze človek dobi vtis, da cela zadeva funkcionira, da kljub vsemu tudi država funkcionira in da obstaja najmanj ena oseba, ki ji je jasno, kaj dogaja. Ko so tako imenovani pomladniki za kratek čas končno le prevzeli vaje oblasti v svoje nestrpne roke, je bila ta iluzija v trenutku razbita. Kot da bi načrtno ustvarjali v javnosti podobo, da niti sami ne vedo, kdo pije, kaj šele, kdo plača. Pri tem so pač podcenili povprečno pamet povprečnega volivca, ki si je na zadnjih volitvah v navalu iskrene nostalgije zmožla zaželeli le še starega "cara".

Medtem ko človeka zaskrbi ob občutku, da v slovenskem političnem prostoru lahko uspejajo le politični metuzalemi, ga prav tako zaskrbi v trenutku, ko dobi ta občutljiva biosfera nove prebivalce. Zelo hitro se namreč izkaže, da se novi prebivalci bistveno ne razlikujejo od starih, pač pa kot v primeru SMS znajo biti v mnogočem se slabši.

Potemtakem ima človek rajši Lojzeta Peterleta, kajti tako kot Drnovšek tudi on izkazuje določeno vrsto konstantnosti, kar je volivcu v pomoč pri volitvah. Pri Peterletu si lahko stoodstoten, da drvi od poraza do poraza v popolno katastrofo. To vliva zaupanje, saj - v nasprotju z SMS - vsaj veš, pri čem si. In prav lahko si ga predstavljamo, kako bo čez dvajset let kot glavni tajnik trebanjske krajevne skupnosti z istim žarom, istim šarmom, isto samogotovostjo in zdravorazumsko logiko govoril o polpreteklih časih in silah kontinuitete, ki da so krive za trenutno porazno stanje v njegovi krajevni skupnosti.

Bolj ko gremo stran od vrha in se spustimo nižje, recimo na področje neke lokalne samouprave, denimo novomeške občine, bolj postajajo razmerja zapletena. Gre za občutljiva razmerja, ki bog ne daj, da bi se sploh kdaj podrla. Ena od zgrešenih strategij zgoraj omenjenega političnega veljaka, je bila tudi ne-podprtje bivšega novomeškega župana Francija Koncilije kot županskega kandidata na zadnjih volitvah. Takrat je Koncilija kot samostojni kandidat skoraj premagal sedanjega župana dr. Antona Starca in je bil tudi njegov edini resni protikandidat. (Vprašanje je, kaj bi se zgodilo, če bi imel Koncilija takrat podporo Peterleta in vrha stranke.) Navidez popolnoma različna župana - medtem ko je imel prejšnji preveč projektov, jih ima sedanji premalo, prvi se je stalno pojavljal v javnosti, drugi se sploh ne pojavlja, eden se je zameril vsem, drugega ljubijo tudi njegovi sovražniki - sta si vendarle v eni stvari tragično podobna. Obema namreč ni bila uresničena njuna največja želja: eden je hotel na vsak način ostati župan, pa mu niso pustili, drugi se županstvu hoče na vsak način odpovedati, pa mu ne pustijo.

Damir Skenderović

Intervju z novomeškim županom dr. Antonom Starcem

Marko Zajc

Anton Starc, dr. med., novomeški župan, politik, socialist, osvajalec, ki dokazuje, da melanholično mehka drža pri volivcih in svetnikih deluje - mimo velikih sprememb in konfrontacij; sicer zanimiv in topel sogovornik se zdi kot nekakšen odgovor vehementnemu aktualiziranju in reševanju problemov v prejšnjih "rundah", kot rad imenuje mandate. Govorila sva o njegovih študentskih letih in partiji, boleznih in odstopu, o našem vzornem mestnem svetu in o vmešavanju stranke v njegovo delo.

Kako je šla pot od belokranjskega študenta do novomeškega župana?

Gimnazijo sem naredil v Novem mestu. Imeli smo odlične profesorje. Skoraj ni tedna ali meseca, da se ne bi v času svojega delovanja srečal z idejami prof. Robide, ki nas je med drugim naučil, katere stavbe vidiš, če stojiš pod Eiffelovim stolpom in gledaš proti severu. Enako smo poznali Rim in številna mesta. V Rimu nisem bil, je pa bila moj žena in ni mogla verjeti, da sem toliko vedel o teh mestih.

Kot študent sem sprotne obveznosti na fakulteti opravljal tekoče, vse sem imel narejeno v piko točno, tako, da mi je ostalo časa za marsikaj. Povezoval nas je Klub belokranjskih študentov, imeli smo tudi zelo organiziran oktet. Nastopali smo povsod, tudi na "pasjih procesijah". Nekoč sem bil na brucovanju v Metliki član komisije in sem moral vprašati eno damo, kako se ubije ježa z golo ritjo. To veste, v čem je štos? Ali se uporabi tujo rit ali po partijski direktivi. Takrat se je odzval nek politični velikaš. In zanimivo, nisem hodil na nobeno zasliševanje. S kozarcem vina smo zadevo rešili še tisti večer.

Kako ste dojemali družbeno okolje v svojih študentskih letih? Ste se priključili režimu?

Ne, nisem. Leta 1942 so partizani ubili očeta, zato sem bil vedno na meji, obstajalo pa je tudi družinsko nasprotovanje. Sam pa sem bil toliko premišljen že v osnovni šoli, da se nisem preveč izpostavljati niti na eno niti na drugo stran.

Takrat je bilo kar težko živeti. Moral si biti toliko previden, da nisi svojih stvari okrog razlagal. To je moralo biti zelo skrito v človeku, da ni pokazal svojega odnosa do nečesa.

Torej čas nekakšnega heroizma?

Tisti, ki so se izpostavili v mojem času v gimnaziji, so bili onemogočeni. Moral si biti previden.

Eno vprašanje kot vzporednica z današnjim časom. Ali vas je bilo, ko ste končevali fakulteto, kdaj strah, kako bo s službo?

Ne, nikoli. Veste, fakulteto sem končal v zelo nenavadnem času - v času največjih selitev Slovencev v tujino. Na stažu nas je bilo samo osem zdravnikov in samo jaz sem ostal v Novem mestu oz. v Sloveniji.

In zdravnik je postal direktor bolnišnice...

V začetku poklicne poti sem nekaj časa delal v Krškem, kjer so me ljudje kot mladega zdravnika spoznali predvsem po eni situaciji, ko sem pri obisku bolnika na domu prehitel celo župnika. Kmalu sem začel delati v bolnici Novo mesto, ki je še vedno tretji največji kolektiv v Novem mestu. Vedno sem bil v bolnici, od jutra do mraka in nobena stvar mi ni bila težka. Bil pa sem tudi v sindikatu. Ne spominjam se točno, kako sem prišel v sindikat, bil pa je za vse, dobre in slabe, za tiste, ki so delali in tiste, ki niso. Potem sem bil celo predsednik sindikata v bolnici. Leto po Titovi smrti so me sprejeli v partijo...

Ste se javili ali so vas povabili?

Povabili.

Govorite, kot da vas je sram, da ste bili član režima.

Ne, nikdar. Nekateri moji starejši kolegi so rekli: tega bo enkrat konec, noben ni vedel kdaj. Ampak takrat je to šlo skupaj - dober delavec mora biti v partiji.

In direktor bolnišnice je postal politik...

Ob volitvah leta 89 sem se odločil o tem in sem si rekel - najbližja mojemu prepričanju je bila takratna socialistična stranka. Z združitvijo Socialistične stranke z Liberalno demokratsko stranko, Zelenimi in delom Demokratov leta 1994 pa sem postal član Liberalne demokracije Slovenije. Vsi pa smo pripomogli k temu, da je partijska moč upadala. Prej pa, ne boste verjeli, kaj vse je bilo treba preverjati. Z menoj so imeli kar veliko težav, vse strukture. Nisem se kaj posebej izpostavljajal, samo svoje delo pa sem delal tako, da so me opazili.

Na županskih volitvah 98 ste uspeli in pol mandata je za Vami. Kakšen je lik dobrega župana?

Ne moremo govoriti o dobrem in slabem županu, lahko govorimo le o človeku, ki ima srečo, da mu je uspelo sestaviti dobro ekipo. Okoli sebe moraš imeti ljudi, da stvari peljejo tako, da je še znošno za prostor. Težko je biti dober župan, samo župan pa je lahko človek mimogrede. Takega župana ne briga dosti, kako bodo stvari šle in gredo dokler gredo.

Bi si želeli zakonodajo, ki bi županu dala večja pooblastila?

Absolutno. Tudi v parlamentu vidimo enako situacijo - izgublja se energija in s tem tudi denar na zadevah, ki so nepomembne. In isto se zgodi na našem mestnem svetu. Prepričan sem, da je trenutni novomeški svet doživel eno spremembo, odrasel je z mojo boleznijo, to si upam trditi, svetniki so bili na nek način v stiski, postali so bolj kohezivni. Moram reči, da je ta mestni svet postal verodostojen svet, tako pozicija kot opozicija. So sogovorniki, ki delujejo konstruktivno.

Glede boleznih - vendarle ste zdravnik, poznate svojo bolezen. Niste odstopili. Ste razmišljali o tem?

Razmišljal sem zelo veliko. Še vedno pa imam pred seboj tudi to varianto, vendar v tem hipu ne bom odstopil. To sem januarja rekel tudi na mestnem svetu, tako da zaenkrat ostajam. Zadnji rok za odstop pa je jesen. Potem bi se lahko izpeljale še volitve, tako da bi novo leto lahko steklo z novim županom.

Se vam zdi smiselno, da bi bil župan nestranski?

Zelo se čudim posameznikom, ki se lotijo županskih volitev brez stranke. Če nimaš stranke za seboj, nimaš sogovornika in podpore niti v mestnem svetu in niti v Ljubljani. V programe političnih strank lahko vključimo zadeve regionalnega pomena in to kasneje lažje postanejo tudi državni projekti, sicer pa ne. Brez tega nimaš kaj hoditi na nobeno ministrstvo, nikamor. Vedno me je intrigiralo, v čem je "štos" biti župan in za sabo ne imeti stranke, saj brez nje nimaš pomoči.

Šlo bi, če bi šteli argumenti, dobri projekti.

Ampak še vedno bi bil le projekt za moje področje, Dolenjsko, novomeško občino.

Ste za ureditev regij?

Sem. Sem pa proti statističnim regijam. To ni nič. Kočevje ni nikoli živelo z nami.

In regijo lahko ustanovimo že danes, s sporazumom zainteresiranih občin.

Lahko. Vendar mora priti zakon, ki določa, kaj mora regija imeti in kaj narediti. Imamo sicer Regionalni razvojni center, vendar to še zdaleč ni dovolj. V volinem času sem rekel, da se bomo trudili, da bo Novo mesto regionalni center, ne bomo pa nikogar prosili, da pristopi k nam - vedno sem imel v mislih Belo krajino. Sama mora občutiti, da mora priti v Novo mesto. Pri velikem projektu centra za ravnanje z odpadki računamo na primer na to, da bo k nam pristopila še kakšna regija.

Če narediva presek tega mandata, kaj je mestna občina uspela in kaj jo še čaka?

Veliko mojega dela in občine je na tistih projektih, ki so bili nekdaj načrtovani in začeti - npr. Srebrniško pokopališče, novo

poslopje Knjižnice Mirana Jarca in osnovna šola na Drski. Naši projekti so tudi uvedba mestnega potniškega prometa in povezave z DNŠ. V bodoče pa želim zaključiti projekt celostne oskrbe občine s pitno vodo, prva stvar za tem pa bi najbrž morala biti obnova Rotovža. Tu je še obvoznica, avtocesta - sprejeto je, da bo imelo Novo mesto dva priključka. Pomembna je tudi oskrba z električno energijo, predvsem izgradnja transformatorske postaje v Krškem in druge elektro-distribucijske infrastrukture. Upam, da bodo ti projekti v tem času zaključeni. Skoraj gotovo bo v letošnjem letu za obnovo pripravljena tudi nekdanja porodnišnica, v katero se bo preselila Upravna enota in nekatere druge občinske pisarne.

Ali ni škoda te lokacije za ...?

... za vsakdanje delo, točno to! Bil sem zelo žalosten. O tem sva govorila tudi s Francijem Koncilijo, preden je bilo sprejeto, da novomeška knjižnica ne bo nastala v delu porodnišnice. Za majhen denar bi bila knjižnica gotova in dala bi še zalet za veliko društev. Zdaj bodo morala vsa ta društva čakati na Sokolski dom. Obžalujem, da takrat, ko smo občane skozi razpise pozvali k sodelovanju pri izdelavi vsebinskega projekta Sokolskega doma, mesto ni reagiralo. To mislimo narediti ponovno, ker želimo imeti programe v Sokolskem domu, ki bodo po željah meščanov.

Imam občutek, da je dobre kadre težko privabiti na občino.

Absolutno je težko. Ljudje, ki se ukvarjajo s sindikati, se bodo morali zamisliti, ker bo za tak denar težko dobiti strokovnjake. Sem se moral zelo potruditi, da smo sestavili ekipo. Še nekaj je zanimivo - z županstvom sem tudi sam prišel na nižjo plačo - imam namreč tudi sicer to "srečo", da sem si z vsako spremembo službe priboril nižjo plačo. Zdaj imam to plačo, ki mi jo določijo, in ni atraktivna.

Zakon o lokalni samoupravi je leta '93 ponovno okrepljen vlogo župana. Ali mislite, da ste delovali dovolj avtonomno?

Mislím, da ne, vendar morate vedeti, da je v teku moje boleznih ta mestni svet postal koherenten. To je moja ocena. Morda nisem bil dovolj avtonomen, vedno pa sem bil človek, ki je ob sebi spoštoval tim. Po naturi nisem agresiven. Samo agresiven človek bi lahko postavil svoje zahteve: gremo tako ali pa ne gremo.

Morda delujete, kot da vas je izvolil mestni svet in ne volilci?

Ne. Samo menim, da je občinski svet izvoljen kot župan - neposredno. Enako so izvoljeni tudi sveti krajevnih skupnosti. Ne moreš biti prosti strelec.

Kako na Vaše županovanje vpliva stranka?

Stranke ne morem vzeti kot agresijo na sebe. In moja stranka se obnaša razumljivo. Stranko jemljem tako: v življenju se stvari dogajajo na dveh plateh - bogu, kar je božjega, in državi, kar je državnega.

Pa se nekaj je, kar ta hip ne morete razumeti. Tisti hip, ko začnete delati, pade na vas življenje z vseh mogočih vidikov in morate najti veliko zadev, da lahko zvožite tako, kot si zamišljate. Ampak vedno je treba dati bogu kar je božjega in cesarju kar cesarjevega ... potem pa si prost in lahko živiš. Že Švejk je rekel točno tako.

In za konec, kaj vam je bilo najbolj v veselje v času županstva?

Najlepše mi je, ko imam kontakte s predstavniki raznih društev in zelo sem bil počaščen, ko so me povabili dolenjski invalidi na silvestrovanje.

Bodo na zagovor v Haag prišli tudi oficirji Nata?

Duhovi kontinuitete

Domnevna konstruktivnost domnevne stranke mladih

To, da je Dominik S. Černjak, predsednik SMS, sprejel mesto direktorja vladnega urada za mladino, je z vidika načela "politika je kurba" seveda več kot razumljivo dejanje. Manj razumljivo pa je, da se ima ta stranka še vedno za opozicijsko. V trenutku, ko neki politik sprejme vladno službo, se namreč njegova stranka ne more več šteti za opozicijsko, saj postane del - sicer povsem sprejemljive - kadrovske trgovine vladajočih struktur. Opozicija dobi legitimnost prav z nevpletanjem v to trgovino.

Mladi Černjak torej zlorablja pojem konstruktivne opozicije, za katero je razglasil svojo "SMS". V odprti politiki ima konstruktivna opozicija vlogo, da podpira tiste vladne projekte, ki se skladajo s splošnimi interesi države, in tiste, ki so jim programsko pač blizu. To počne iz načelnih političnih razlogov in ne zaradi kake trgovine z vlado. Toda poslanci domnevne stranke mladih - v resnici gre za stranko za osebno promocijo in prosperiteto Dominika S. Černjaka - bodo morali sprejemati vladne predloge zaradi tega, ker je Drnovšek tej stranki navrgel položaj direktorja vladnega urada za mladino! Prav grozljivo je gledati tega turističnega vodiča, ki se ima za špretnega politika, ker mu je uspelo dobiti mastno položajsko podkupnino, ki bo utišala domnevno zastopstvo sicer najbolj uporniškega dela občestva. Toda mlada populacija je uporniška zgolj potencialno. V surovi resničnosti našega trenutka pa je vdano apolitična, in to tudi omogoča apolitičnim povzpeticom tipa Černjak, da pridejo do oblasti.

Toda poslanci domnevne stranke mladih - v resnici gre za stranko za osebno promocijo in prosperiteto Dominika S. Černjaka - bodo morali sprejemati vladne predloge zaradi tega, ker je Drnovšek tej stranki navrgel položaj direktorja vladnega urada za mladino!

Pri tem je bilo zabavno opazovati tudi korenčke iz "MLD", večne mladiče stranke premiera Drnovška, ki so kandidaturi njegove eksistence Černjaka najprej nasprotovali, saj so na tem direktorskem položaju želeli imeti svojega piščančka. Toda v trenutku, ko so v umazani ples vendarle prišli - dobili so mesto namestnika direktorja urada za mladino - so spremenili stališče in podprli njegovo eksistenco, ta pa je morala delno požreti obljube svojim prisklednikom v "SMS", ki seveda upajo, da bodo del mastno plačane ekipe v uradu za mladino. Tako je torej prevladalo najstarejše "načelo" politike, ki je na žalost tudi edino, ki ga obvladajo mladi politiki v Sloveniji - naučili pa so se ga v dolgoletni fars, ki se imenuje študentska politika.

Seveda si tako imenovana stranka mladih - v kateri je sicer največji odstotek plešastih glav - s tem koplje jamo, v katero je LDS že ujela nekaj norih bikcev; najprej govor o skupnih projektih, nato ponudba dobro plačanih položajev, nazadnje pa vsrkanje konkurenčne stranke v brezno velike Drnovškove podjetniške stranke. LDS se je nekoč imenovala Zveza socialistične mladine Slovenije, Černjak pa nam je na sceno pripeljal stranko, ki je edina prava "kontinuiteta" ravno zaradi tega, ker bi se morala imenovati Zveza japistične mladine Slovenije. Dober komunist, dragi moji, bo vedno pripravljen na izzive moderne dobe.

Uroš Lubej

"Če osiromašen uran vstopi v telo, lahko to povzroči resne zdravstvene posledice. Tveganja pri prisotnosti osiromašenega urana v telesu so tako kemične kot radiološke narave." Okoljevarstveni inštitut ameriške vojske, junij 1995
"Komisija je sprejela ugotovitev, da ni verjetnosti, da so zdravstvene težave veteranov zalivske vojne posledica stika z osiromašenim uranom." Zaključno poročilo predsedniške komisije o boleznih zalivskih veteranov, december 1996

V Pentagonu so konec februarja 1997 opazili, da so iz dnevnika, ki dokumentira kemične učinke osiromašenega urana, "izginili" zapiski osmih dni. Teh osem dni je "izginilo" tako iz računalnika kot tudi iz dnevnikov v klasični, papirnati obliki, ki so bili shranjeni na različnih mestih. Ali gre za prikrivanje širših razsežnosti? Koliko podobnih informacij je prav tako izginilo ali ostalo prikritih? Je bila v zvezi z osiromašenim uranom pred očmi javnosti skrita še kaka druga vitalna informacija?

Uradni predstavniki Nata po vsem svetu še vedno zanikajo možnost, da bi vdihavanje delcev osiromašenega urana imelo resne posledice za zdravje. Mediji te informacije zvesto prenašajo naprej, saj so vendar objektivni in poročajo o obeh straneh zgodbe. A je že tako, da lev, ki rjove najglasneje, dobi največji kos mesa. In jasno je, da so tiskovni predstavniki Nata glasnejši kot peščica znanstvenikov s slabotnimi pljuči, ki jih je že dodobra načel uranov prah.

Balkanski sindrom je fabrikacija, pravijo vojaški predstavniki. Na žalost imajo prav. A ne zaradi tega, ker "bi bilo skoraj nemogoče vdihniti toliko delcev osiromašenega urana, da bi to ogrozilo zdravje", ampak zato, ker balkanski sindrom ni nič drugega kot **zalivski sindrom**. Svetovni mediji so namreč že pred leti poročali o težavah, ki jih imajo zalivski veterani, ki so v operaciji Puščavski vihar prišli v stik z delci urana. A Natovi tiskovni predstavniki so dobro opravili svojo nalogo in zgodba je za nekaj let potihnila. Vsaj v dnevnih medijih, medtem ko je internet še vedno poln "uranove navlake", ki prča o *zalivskih veteranih, obolelih za levkemijo, iraških otrocih, ki se rojevajo brez okončin, notranjih krvavitvah in nenavadnih tumorjih, ki se pojavljajo pri prebivalcih bombardiranih mest ...*

Osiromašen uran je najbolj pogost radioaktiven odpadke, ki nastaja pri pridobivanju goriva za jedrske reaktorje. Kot odpadni material je zelo poceni in tako s stališča stroškov zelo primeren za nadaljnjo uporabo. Osiromašen uran je 1.7-krat težji od svinca. Zaradi svoje gostote in trdnosti ima kot izstrelke neverjetno prebojno moč. Superstrelivo je bilo razvito v sedemdesetih letih kot odgovor na razvoj sovjetskega tanka T72, ki je po trdnosti svojega oklepa zdaleč prekašal zahodne tanke in za katerega je veljalo, da skozenj ne more prodreti noben konvencionalen izstrelke.

Opozorila pred uporabo uranovega streliva so obstajala že dolgo pred zalivsko vojno, kljub temu pa so v Pentagonu program o varovanju pred škodljivimi učinki novega orožja razvili šele leta 1994. Programa so se udeležili številni Natovi oficirji, njegova navodila pa v praksi nikoli niso bila zares uresničena. Načeloma velja, da je osiromašen uran za 40% manj radioaktiven od običajnega, njegova razpolovna doba pa je 4.5 milijarde let. "Ko uranov izstrelke zadene tarčo, se do 70% njegove mase sprosti v visoko toksičen prah, ki ga lahko vdihavamo, s čemer njegovo sevanje postane smrtonosno," pravi Doug Rokke, fizik in nekdanji sodelavec ameriške vojske. Preventivnim ukrepom navkljub (dihalni aparati in zaščitne obleke) je do danes od 100 članov ekspedicije, ki je bila poslana v Kuvajt z namenom odstranjevanja ožarčenih razbitin, med katerimi je bil tudi Rokke, umrlo že 20 ljudi.

Kakšne so ekološke razsežnosti množičnega bombardiranja z uranovim strelivom, pravzaprav ne ve nihče. Jasno je le to, da je na Kuvajt, Irak, Bosno in Hercegovino ter Kosovo padlo na stotine ton prahu težke in radioaktivne kovine. V operaciji Puščavski vihar so zavezniške sile uporabile skoraj milijon izstrelkov iz osiromašenega urana, v "humanitarnih" operacijah v Bosni jih je bilo uporabljenih 11.000, na Kosovu 31.000.

V kakšne domove so se vrnili ljudje, zaradi katerih je bilo uporabljeno superstrelivo? Mnogo vasi je bilo požganih in razrušenih že prej. Zdaj so onesnažene še z radioaktivnimi odpadki, obdelovalna zemlja pa je zastrupljena s težkimi kovinami. Humanitarizem, ki ga imajo zahodni politiki polna usta, je tako v Zalivu kot v bivši Jugoslaviji pokazal svoj pravi obraz. Vojna je posel, kjer se obrača največ denarja. Ko se kolesa vojaške mašinerije obrnejo, so pozabljene vse fraze in dobri nameni, s katerimi politiki opravičujejo "humanitarne" intervencije. Vojaški poveljniki vse okoli sebe prepričujejo, da so sodobne vojne vodene s kirurško preciznostjo, da so vojaške operacije usmerjene strogo na vojaške in strateške cilje, da žrtev med civilisti tako rekoč ni. Te trditve podkrepijo z nekaj video materiala, ki ga CNN in ostali elektronski mediji rolajo do onemoglosti, ostalo nesnago pa pridno skrijejo pod predpražnik.

V letih po koncu hladne vojne je "humanitarizem" postal inštitucija. Poglejmo le sodišče za vojne zločine v Haagu. Ob svoji ustanovitvi pred osmimi leti je imelo sodišče 276.000 dolarjev letnega proračuna. Danes zaposluje 1.200 ljudi, na leto pa porabi **100 milijonov dolarjev**. In vse to za 64 oseb, osumljenih vojnih zločinov, od katerih jih je 25 še vedno na prostosti. Ja, hladne vojne je že zdavnaj konec, a vojaška industrija, ki z nezmanjšanim tempom dela naprej, potrebuje nova krizna žarišča. Vsake toliko časa je pač potrebno izprazniti skladišča, mar ne? Če pri tem zastupijo kako državo, njene prebivalce pa za nekaj bodočih generacij naredijo invalidne, ni s tem očitno nič narobe, saj so bili nameni vendarle plemeniti. Mislite, da se kdo od odgovornih "humanitarcev" kdaj sprašuje, ali se v pisarnah sodišča v Haagu tudi zanj pripravlja obtožnica?

Boris Blaič

demilitarizirana cona

Rubrika "Demilitarizirana cona" je namenjena razširjanju družbene zavesti o ideoloških podstatih oboroženega služenja. Njen cilj je umirjanje militantnežev in prispevanje k ukinitvi obvezne vojašine v Republiki Sloveniji.

Janez Kranjski, vojak brez puške (2)

Že v prejšnjih dveh številkah lagodno in neobvezno kramljamo o tem, kako in kaj s civilnim služenjem, diskutiramo pro et contra, razmišljamo celo o možnostih ukinitve vojašine ... neslanosti torej, ki bi nas pred petnajstimi, dvajsetimi leti stale glave ali vsaj neprijetne zaporne kazni na kakšnem arhipelagu. Moramo ugotoviti, da se je kontekst, v katerem se naše kramljanje odvija, močno spremenil. "Vojaški časi" so mimo in mladi se lahko povsem legalno in legitimno vprašujejo, kakšna "vojska" bo vojska prihodnosti, bodi ta evropska (verjetno transatlantska) ali pač slovenska. Predvidevamo seveda, da se bodo oblike služenja močno spremenile, verjetno v smer profesionalizacije, in to naše prepričanje ni nekaj poljubnega, temveč izhaja iz globokih družbenih sprememb v devetdesetih.

Vemo, da se totalitarno-socialistični model vladanja, ideologija, na katerem ta počiva, in vojaška organizacija, kot jo poznamo pri bivši JLA, medsebojno podpirajo: tu je družbena prenova, izgradnja bratsko enotne svetlejšje prihodnosti in obramba domovine pred Sovražnikom; patetično rečeno: za enotnost domovine - izničenje posameznika in njegova vključitev v Projekt (kar v primeru, ko se posameznik poistoveti z Idejo, sploh ni sporno). Podobno se vsako leto bolj izražena težnja sodobnih mladcev, za vsako ceno in z vsemi sredstvi izmakniti se služenju, odlično ujema z liberalno-individualistično vizijo posameznika znotraj kapitalistične družbe, ki je, če hočete, tudi egoistična.

Sodobnik v novem kontekstu torej za razliko od svojih staršev služenje vse manj razume kot častno dolžnost do domovine in vse bolj kot prisilo, tlako, ki omejuje njegovo Svobodo in Razvoj. In če gre pri osemnajstletniku še zlahka, se študent že rad odloča za civilno obliko služenja, še raje seveda za nobeno. Ravno civilni sistem voluntarističnega "dela za državo" ob nevzdržni pravni in finančni nedorečenosti razkriva navzkrižja sistema z "duhom dobe". Ne civilist ne njegovi sodelavci v humanitarnih inštitucijah - slednji prejemajo plačo in polnim zdravstvenim in pokojninskim zavarovanjem, popravilo zob na primer pa je za vojake predvideno le v nujnih, beri gnijočih, primerih - oboji običajno delajo iste stvari, niso pravi humanitarci - prava humanitarnost ostaja domena pretežno krščansko orientiranih humanitarnih ustanov - prvi so v humanitarnost prisiljeni (v smislu naših prejšnjih razmišljanj "prostovoljno podrejeni"), drugi so za svoja dobra dela soljudem plačani podobno kot računovodje, smetarji in izterjevalci davkov. Ravno skozi nesorazmerje med plačano humanitarnostjo (v resnici kapitalistično-tržni model ne dopušča, ne predvideva brezplačnega človekoljubnega dela, saj z načelom vsekercialnosti vsiljuje tudi uživaško-egoistične modele obnašanja) in sistemsko prisilo se najlepše razkriva dejstvo, da sodobna vojaška obveznost, če jo moremo osvoboditi častne ideološke funkcije (Narod, Država, Moški ...), "degradira" v navadno diskriminacijo moških državljanov. Tako brezplačno humanitarno služenje bi kaj lahko z zakonom predpisali tudi bodočim "vojaškim obveznicam", tistim s kožo in kostmi, in tako

storili še korak naprej k vsesplošni emancipaciji.

In kakšne so možne rešitve vojaškega vprašanja pri nas? Ob silovitem tehnološkem napredku, ki po mnenju mnogih strokovnjakov postavlja pod vprašaj smiselnost dosedanje vojaške organiziranosti in kliče po profesionalizaciji, predlagamo premislek sledečo prehodno, času ustreznejšo obliko: skrajšanje roka na dvo- ali tromesečno služenje z osemurnim delavnikom v najbližji vojašnici (čista profesionalnost brez ideologije), isto za civiliste, s tem da se ukine zagovor vesti in oporečniški status civilistov (češ, civilisti so nekakšni zadrogirani vegetarijanci) ter postane civilno služenje opcija, obvezna tudi za tiste, ki so zaradi zdravstvenih razlogov oproščeni redne vojske, kar je brez dvora krivično, saj gre za delovno sposobne državljane.

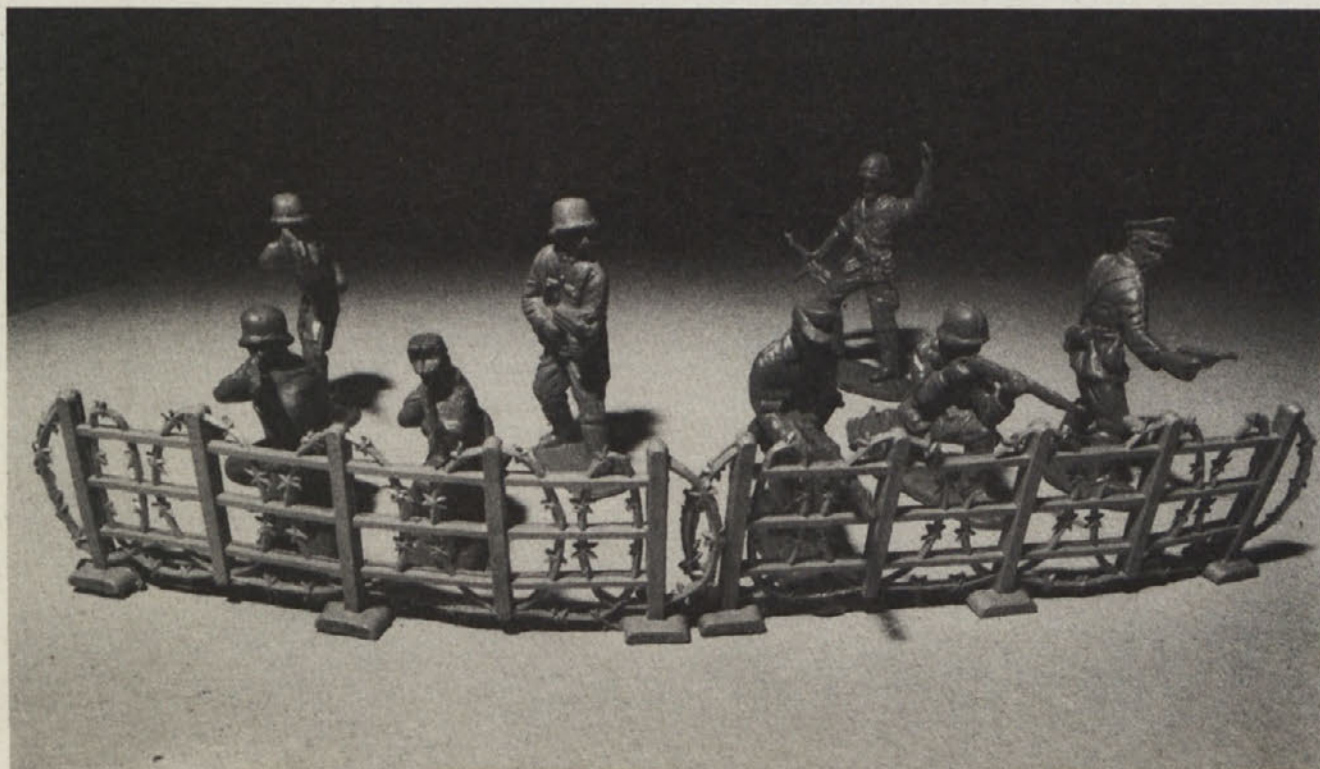
Zgodovina človeštva je gotovo zgodovina krvi in vojskovanja: grožnja vojne je ves čas v zraku, upanje, da je človeška zavest dosegla stopnjo miroljubja, se je že prevečkrat razblinilo. Zato je razpravljanje o prihodnosti vojske nedvomno predvsem stvar strokovnjakov in analitikov. Glas civilne družbe pa lahko upravičeno komentira vsaj tiste plasti, ki niso povezane s t.i. nacionalno varnostjo, torej ideološke iracionalnosti, ki so ostale iz preteklih časov. Na Sovražnika čakajoča paranoično-militantna družba, kot smo videli na primeru Balkan, ni dobro izhodišče za graditev miru † in ta nam bodi, skupaj z rimskim papežem Janezom Pavlom II., ideal človeškega sobivanja. Če bo šlo pa zares, za pleme, za dedovo hruško, morda primejo za puške celo oporečniki. Cikličnost zgodovine naši generaciji obeta tudi pokanje in klanje. Za njim nemara spet pridejo drugačni časi, v katerih bomo vsi s puškami v rokah veselo čakali na vpoklic in z radostnim srcem sedem let služili cesarju.

Marijan Dovič

marijan.dovic@drustvo-dns.si

Nedefiniran prostor civilnega služenja

V prejšnji številki napovedan pogovor s Stanislavom Rupnikom z Ministrstva za notranje zadeve (gospod je sicer zelo odprt in na voljo za vse probleme civilistov), ni razjasnil konkretnih vprašanj, aktualnih za bodoče "civiliste", temveč je le razkril, da je ta prostor potrebno dodatno definirati. Nedorečen ostaja finančni položaj civilista, nepopolno zdravstveno zavarovanje, možnosti vplivanja ostajajo majhne, manipulativni prostor "delodajalcev" glede izplačevanja sredstev ministrstva relativno širok; kljub temu, da civilist načeloma nima denarja (v večini praktičnih primerov ga vzdržujejo starši ali kdo drug), je vsaka njegova pridobitna dejavnost kriminalizirana † kar je po svoje razumljivo, saj je želja MNZ izenačiti pogoje redne in civilne vojske. Ni določena tudi zgornja meja števila delovnih ur: spodnja meja 208/216 na mesec je že tako precejšnja, v primeru njenega zviševanja pa civilist nima možnosti pritožbe. Te stvari bi bilo nedvomno treba čimprej sistematično urediti.

Poslednji problemi urbanizma

Mesto reke

Nastanek mest je tradicionalno vezan na lokacijo - ena najbolj značilnih pozicij v prostoru je ob rekah. Novo mesto ima še neke vrste topološko umestitev, genius loci v pravem smislu besede - arhitektura reke določa zasnovo naselja.

Voda je v mestih prisotna na različne načine. Mesta Firenze, Pariz, London ... imajo scenografski pristop, stavbe na bregovih rek imajo specifično izoblikovane fasade, doživljanje mesta je možno tudi z reke. Ljubljana je distancirano poudarjena, v prostoru močno prisotna, vendar skoraj nedostopna. Celje uporablja prostore ob vodi za parkovne ureditve. Jesenice, Ravne ... imajo industrijske reke, ki jih mesto uporablja samo za gospodarske namene. Večina ostalih odnosov mest do rek je neizrazitih, reke so ločnice v prostoru, v nobenem smislu ne oblikujejo karakterja mesta.

Povezava mesta in reke je vizualna in fizična. Ljubljana ima vizualen stik - reka je v centru vidna z obeh nabrežij, stavbe so umaknjene, fizičen stik z vodo je skoraj povsod onemogočen. Pri Mariboru je stik fizičen, nabrežje na Lentu je uporabljeno, povezuje mesto z reko, dostop do vode je neposreden.

Novo mesto ima zaradi lokacije specifičen odnos - prvotna naselbina je bila na terasi nad reko, umestitev je imela varovalen značaj. Srednjeveško mesto je ostalo ločeno od reke (razen mostu). Tradicija distanciranega odnosa ostaja do začetka 20. stoletja, ko se Loka športno razvija, tudi kasneje se je zelo malo nove urbanizacije opredelilo do reke. Loka ostaja edini pravi stik, ki označuje prevladujoč rekreacijsko-naravovarstven odnos mesta do reke. Staro mestno jedro Krka obdaja s treh strani, vendar v prostoru ni zaznavna. Njene vizualne in fizične kvalitete ostajajo neizkoriščene. Vizualen stik je najbolj izražen na mostovih in dostopih v mestno jedro, javni prostori nimajo stika z vodo, tudi kadar so pogledi omogočeni, so zakriti. Izjeme so stavba stare porodnišnice, kulturni dom J. Trdine in na privatnem nivoju hiše na Bregu. Fizičen stik je, razen dveh izjem, ki imata povezavo na način Lenta, na javnem nivoju izključno rekreacijski. Loka, Portoval in Ragov log so, razen nedavne delne prenovitve Loke in načrtov za razvoj Portovala, popolnoma neurejeni. Župančičevo sprehajališče, sprehajališče med mestom in Loko in pot med Seidlovim mlinom in mostom v Ragov log so degradirani in zapuščeni. Večina desnega brega in del levega med Seidlovim mlinom in Kandijskim mostom je zaradi privatne lastnine nedostopna. Interesov za uporabo površin ob vodi je zelo malo, gostišče na Loki ostaja zapuščeno, Seidlov mlin je bil zelo dolgo v razpadu. Odnos do reke je indiferenten, razen na nivoju vrtičkarstva, reka je ozaveščena le v imenu farmacevtskega giganta in lokalnega moštva.

Iz današnjega neurejenega stanja je razvidno, da je bila reka v razvojnih načrtih za mesto zapostavljena. Kljub načrtom občine za urejanje zelenih površin in poti ob Krki je misel o globalni spremembi utopična. Potrebna bi bila ne samo zaščita, ampak tudi smernice multifunkcionalne uporabe površin ob Krki. Prostor reke s svojimi kvalitetami ostaja neizkoriščen doživljajski, rekreacijski in ekonomski potencial.

Petra Ostanek

Lekarnica na robu mesta, parkiranje na robu živčnega zloma

Pred kratkim sem na Discovery Channelu gledal oddajo o posebnih ljudeh. Posebnih zato, ker so se prostovoljno odločili, da bodo svoja življenja živeli polno, brez nepotrebnih pridobitev civilizacije, kakor so recimo elektrika, TV, masažni aparat, pomivalni stroj... Odločili so se namreč za življenje v popolni divjini ameriškega zahoda. Totalno me je prevzelo. Res. Ljudje v popolnem sožitju z naravo. Idilično. Še ne polnoletni otroci se odpravljajo na večtedenske lovske pohode. V pasti lovijo živali zaradi kože, kože menjajo za predmete, ki jih v naravi ni. Potujejo s pasjo vprego, kajti motorne sani se lahko pokvarijo, ne morejo te braniti pred volkovi in ne moreš jih, če je sila, pojesti. Z lahkoto sem se identificiral z njimi, kar videl sem se že, kako bi tudi sam živel z njimi v divjini; dokler seveda ni prišel odgovor na vprašanje, kaj storijo, ko jih boli recimo zob. Gremo k tistemu tam dol, vidite njegovo barako (pokaže s prstom) in si sposodimo zobozdravniške kleščice. OK, si pravim in razpoloženje se v hipu spremeni, tukaj pa sam potegnem črto. Jebeš vse skupaj, zdravnik in zobozdravnik pa le morata biti. Bom kar tukaj ostal.

Ne dolgo po tej oddaji sorodnika napade grozljiv zobobol. Ni problema, saj nismo v ameriški divjini, gremo v zdravstveni dom Novo mesto. Kjer te seveda ne sprejmejo, na sprejemnici ti pomagajo le z nasvetom. Poskusite pri tem ali onem zobozdravniku. Preverim kar po mobilniku, seveda nihče od omenjenih nima sklenjene koncesije. Kar pomeni debelo plačati. Zakaj potem plačujemo dodatno zdravstveno zavarovanje? Da si bo šušmar, ki ne plačuje davkov in zaradi katerega jih moram jaz pač več, lahko kupil novega mercedesa ali audijsa? Ja, če boli, boli, bomo pač plačali. Saj nismo v divjini.

In zbolil moj triletni sin. Ima zelo visoko temperaturo, ves je prepoten. OK, gremo k zdravniku. Parkirnega prostora seveda ni. Naj parkiram v parkirni hiši in ga vročičnega nesem po mrazu pol kilometra daleč? Zdravstveni dom so namreč prenavljali in so si, pametno, pol parkirišča zagradili z zapornico. Kar seveda ni nič narobe, tudi zaposleni ne prihajajo več na konjih v službo. Ampak zakaj niste poradili še en travniček in naredili še nekaj boksov??

Zdravniške sestre, zdravnice in zdravniki so ljubeznivi, ustrežljivi, pomagajo otroku, pozabiš, da si pol ure iskal parkirni prostor. Napišejo recept. Za zdravila. Ki jih dobiš v lekarni. Lekarna stoji ob glavni cesti. Koliko parkirnih prostorov ima? Nič! Naj ponovim: NIČ! Ljudje božji, morda še vedno kje na kakšnem načrtu piše, kdo se je spomnil te zadeve postaviti tja in tako. Rad bi obul največji škorenj in ga brcnil v rit. Tolsto, ne dvomim!

Mojster Janez, ko se boš naslednjič oziral proti Novemu mestu in iskal ministre, prosim, spreglej naše strokovnjake. Da ne bodo še v Ljubljani postavljali stebričkov okoli zdravstvenih domov, ki jih avtomobilisti z veseljem kegljajo in podirajo, da vse skupaj izgleda že prav po beograjsko ...

Damijan Šinigoj

Podoba študenta dandanašnjega deformirana?

Rok Svetlič

V tem sestavku se bomo ozrli na študenta, kot ga srečamo danes. Da bi lahko dosledno ocenjevali to "blagorodno bitje", moramo najprej biti pozorni na dvoje, zapisano že v prvem stavku - v njem stoji: "študent" in "dandanes". Najprej moramo pogledati, kaj je študent kot študent: iskali bomo opredelitev *bistva* študenta, podobe, v kateri si je najbolj pristen. Šele nato se lahko podamo na raziskavo "dandanašnjosti" študenta in ugotovimo lahko skladanje s tem bistvom ali odstopanje. Ali kot bi rekel Češki esejist in pesnik Emil Penca: " ..in bodisi s toplino pri srcu spoznamo, da je današnjica ponosno obdobje obetavajočega razrasta mogočne generacije, ki je znala zakoračiti v obilje polnosti svojega bistva; bodisi nekako žalostni, preveti od grenkobe razočaranja upremo turobni pogled proč od tistih, ki gomazijo v blatu izdajstva svojega bistva in se z obrazi, zabuhlimi od nasičenja z vnamaršnim otopelo in samozadostno mrgodijo ob bolečini eksistencialne praznosti."

Ta sprememba se je zgodila v zadnjih nekaj letih: v začetku 90-ih ni nihče poznal pojava ne-posojanja zapiskov, oz. je bila to osamljena deformacija, ki je prej "kazala na patološke poteze občana kot na običaj občestva". Da pa bi se zapiski prodajali, je bilo treba počakati do konca desetletja.

Naprej se pomudimo pri prvem instrumentu te razprave: bistvu študenta. Za našo tematizacijo slednjega je značilno, da do njega ne moremo izhajajoč iz trdne ontološke strukture univerzuma - strukture, ki bi zagotavljala smisel vsakemu v njej vpetemu elementu tako, da bi mu odkazala njegovo mesto, katero bi bilo zagotovilo za eksistencialno osmislitev tega elementa; drugo ime za tako mesto bi bilo *bistvo* (nečesa). Tako ima svoje v Celoto vpeto bistvo npr. čevljar, vojak, državnik, otrok, oče, učenec, študent(?) etc. In to bistvo dobiva svojo digniteto ravno iz te Celote. Tako je, prosto po Platonu, vsaka stvar za nekaj "dobra", vsako bitje je za nekaj "dobro", tudi človek je za nekaj "dober". Da pa je posamičnost sploh za nekaj dobra - še več, da posamičnost sploh je - pa gre zasluga Ideji dobrega. Le ta je Dobro, po katerem je kar koli sploh lahko dobro (za nekaj): brez Celote kot vrhovnega dobrega ni nobena stvar dobra - je "za nič". Torej: če bi razpolagali s tako celoto, bi bilo potrebno le pogledati kakšno mesto (vlogo, funkcijo, nalogo) ima študent v tej celoti in že bi imeli tisto, kar mi iščemo: BISTVO študenta. Ali kot bi rekel Emil Penca: "V zrcalu zrcal se zrcalijo tudi zrcaljenja."

Kdor dandanes meni, da tako Dobro (v kakršni koli že obliki) je, ga ljudje gledajo kot čudaka. Danes ni moderno govoriti na tak način, in tudi ni veljavnega tozadevnega stališča, kjer bi mi lahko začeli. Kakor koli, naše iskanje bistva študenta ne more po tej poti. Ali to pomeni, da takega bistva ni? Oziroma da ima vsak študent neko (svoje) individualno bistvo in da je "biti študent" neka naključna okoliščina? Ne, kljub vsem lahko govorimo o študentu, brez njegove umeščenosti v Celoto. Govorjenje o takem bistvu bo določeno s specifično situacijo našemu času lastne dezorientacije: namesto da bi iskali njegovo zunanjo navezavo, se moramo usmeriti v iskanje pomenskih opisov v njemu samem. Drugače: pojavi, če naj imajo pomen oz. bistvo, ga imajo v načinu samo-dajanja, skozi samo-sijanje-pomena. Samo dejstvo, da so, je lahko edini izvor premisleka njihovega bistva; ne pa njihova funkcija za v Celoti utelešeni pra-smoter. Podajmo se na tak način za iskanjem bistva študenta.

Študij je časovno opredeljeno obdobje med nekim "prej" in "potem": med mladostjo in življenjem odraslega. Kot vezni člen mora vsebovati momente obeh, kolikor naj ju povezuje. In tematizacija teh momentov, njihovega prepletanja, je tisto, kar tu iščemo: bistvo študenta. Le-to je samonikla nadgradnja bistev

"prej" in "potem": mladosti in odraslosti; v študentstvu se ti dve bistvi srečata. Bistvo mladosti je "nepotrebovanje-bitipripoznanod-jutri". To pomeni, da med tem, kar počnem danes in odnosom do tega početja jutri ni bistvene zveze: mlademu ni treba skrbeti, da se ne zameri šefu; varčevati za ...; razmišljati, ali je neka odločitev pametna; tak človek je neodgovoren - ne mislimo zgolj na pravno, moralno odgovornost - manjka mu tisti element, ki je pogoj eksistencialne odgovornosti: življenje v času. Čas za njega ne obstoja: danes, jutri, vseeno ...

Za razliko od mladosti pa je odraslo življenje življenje v času, ki kot teža eksistence leži na človeku. Tako ga drži trdno na tleh dolžnosti, ki mu zarisujejo življenje. Na drugi strani pa se odstrne nova dimenzija, ki jo mladost ne pozna: svet kot *estetska* kategorija. Svet kot urejeno povezana celota, s katero je moč stopati v komunikacijo, jo so-oblikovati. Pri tem je treba pojasniti naslednje: to ne pomeni, da mladi ne živi v svetu, le sveta ne nazira kot lepega: lepota tu ne pomeni čutne lepote, pač pa fascinacijo nad svetom kot organizmom vsakovrstnih pojavov, ki kaže podobo neke urejenosti. Le da ta vtis urejenosti ne pomeni *uvida* v Celoto kot povezovalnost vsega v Eno(tno)st. Če bi razpolagali s takim uvidom, katerega smo opisovali na primeru Platona, bi fascinacija nad svetom, ki nam je na voljo le kot estetska kategorija, postala teleološka kategorija: govorili bi lahko o vse-zajemajoči smotrnosti. Ker pa to odpade, nam lahko presežnost sveta nastopa le kot (ne-le-čutna) lepota, ki seže največ do *slutnje* tistega, kar je (bilo) v časih verjetja v Celoto, Eno, Dobro etc. dostopno skozi *uvid*.

In sedaj k študentu. V bistvu študenta se utelesita dve lastnosti, ena iz "prej", ena iz "potem". Od mladosti gre nedvomno študentu še v veliki meri lastnost brezčasnosti: ta ali oni rok, ta ali oni izpit, navsezadnje: to ali ono leto - (skoraj) vseeno. To je horizont razmišljanja vsaj večine študentov. Študent je bistveno "neodgovoren", saj mu manjka za to bistveni pogoj: ni še leglo nanj breme časa, ki omogoča tako krut pogled pojutrišnjega dne na danes. Na drugi strani pa študent že deli fascinacijo nad svetom kot urejeno oz. kot estetsko kategorijo: po glavi mu gredo teme o svetovni pravičnosti, ob pivu debatira o tem, kako rešiti zunanje politične težave, je v skrbi za okolje, hodi na protestne shode, na jogo itd. Vendar vse brez odgovornosti, ki ga bo zatekla čez nekaj let. Tako na posrečen način združuje prednosti tistega "prej" in "potem". In če je pri odraslem zapolnjevanje (nedvomno boleče) izgube *uvida* v Dobro z zgolj *slutnjo* (ki se daje iz estetske fascinacije) že obremenjeno s časnostjo, katera omogoča dolžnost, ki se kaže skozi sprejetje odgovornosti za življenje - pa je študentu izročena zgolj fascinacija brez bremen časovnosti/odgovornosti. V tem je najbližje uvidu v Celoto - kljub vsemu nima *uvida*, vendar je z njo v najpristnejši zvezi: na nek način živi to celoto - on sam JE ta celota. Lepote sveta se ga že tičejo, vendar on ni del sveta. Igra se, vendar ne z igračami, ampak z odraslimi stvarmi; vendar ga rokovanje s temi stvarmi ne more naslednji dan eksistencialno obremeniti. Veseljači, vendar ne ob pubertetniškem postavljanju, kdo ga več nese, ampak ob debatiranju o velikih rečeh; pa vendar ne pod bremenom, da je jutri služba. Je že izven neposrednega, življenje na prvo žogo, gre se odgovornost, vendar brez odgovornosti.

Naš sestavek smo začeli z ugotovitvijo, da ne moremo bistva študenta iskati izhajajoč iz (danes umanjkanega) *uvida* v Celoto. In paradoksalno: iščoč bistvo študenta po drugih poteh smo se s hrptom zaleteli - ravno v to Celoto. Kajpak, ne podano skozi (teoretični) *uvid*, ampak skozi (praktično) študentovo življenje, skladno s svojim bistvom. Bistvom, ki je dovzetno za (sicer odraslemu dostopno) fascinacijo, vendar olajšano za njeno časovnost: tako rekoč prestavljeno v večnost - analogno kot je večno tj. onstran-časovno življenje Celote, Smotra, Ideja dobrega.

In zdaj se lahko lotimo naše glavne naloge: tematizacije

dandanašnjega študenta. Tu je moč v zadnjih letih opaziti nagle spremembe. Na slabše. Zdi se, da dandanašnji študent ni senzibilen za svoje bistvo, ki je naravni člen med "prej" in "potem": nekaj je preskočil, z nečim drugim pa pohitel. Preskočil je fazo fascinacije, ki je sicer del študentovega bistva. Pohitel pa je s zadobitvijo časnosti in odgovornosti. Toda biti odgovoren brez orientacije, ki je edino lahko podana skozi odstrtje sveta, kot horizonta pomenov - je zagotovilo za deformacije. S pesnikom: "S klecajočimi koleni je nosil, ne vedoč, kje bo odložil. Roka odgovornosti mu pa le še kamne pristavlja." To je situacija, ki določa dandanašnjega študenta: moraš, toda ne veš, kaj; mudi se, toda ne veš, čemu; nisi dovolj naredil, toda ne veš, česa.

To je lik tistega študenta prava, ki pride v prvi letnik v "rekelčku" in s Samsung kovčkom. Iz še malo aknastega obrazka mu veje ječanje duše pod težo skrbi & skrbi tiste vrste, ki jo je primerjati s skrbjo upokojenca, ki tuhta, kako obrnit vsak tolar, da se mesec z mesecem sklene. Toda starostnik ve, zakaj ga skrbi: ker je penzion zanič. Kaj pa skrbi našega študenta? Ocene? Status v družbi? Še sam ne ve, ve le, da mora, mora, mora ... Naj se zanima za visokoleteče reči, za reformo družbe, človekove pravice? Kaj pa, če to sedaj ni "in"? No, če je, se bo že nekako potrudil, nikakor pa ne bo z ničimer fasciniran. Zmeden nosi težko breme na plečih, ne vedoč, čemu.

Ta sprememba se je zgodila v zadnjih nekaj letih: v začetku 90-ih ni nihče poznal pojava ne-posojanja zapiskov, oz. je bila to osamljena deformacija, ki je prej "kazala na patološke poteze občana kot na običaj občestva". Da pa bi se zapiski prodajali, je bilo treba počakati do konca desetletja. V tem času je prišla do skrajnega izraza tudi asocialna težnja študenta, kar je nujna posledica prezgodnjega prevzema odgovornosti. Če je v svojem bistvu živeči študent, ki doživlja fascinacijo, nagnjen k sproščeni družabnosti, v kateri jo deli z drugimi, pa zgoraj opisani študent čemi v samoti dolžnosti. Tudi če je v družbi, pravzaprav ni v njej: taka družba ni organizem, ki kvalitativno presega posameznika, ampak amorfna tvorba posameznikov, ki čemijo v kakšnem lokalni, kjer nabija tako glasno, da se ja ni treba pogovarjat. Žuri ob petju in kitari so rariteta.

Dandanašnji študent ni len, le ni mu do ničesar trajnega, nadvse je pragmatičen; ni zmožen nikakršnih demonstracij in upornišva (v imenu nečesa trajnega), kar spada k bistvu študenta, ki se ove, da postaja del sveta, in katerega dejavni element hoče biti. Podoben je otroku nevrotičnih staršev, ki ga do nezdravega forsirajo: četudi se kažejo nekakšni rezultati (denimo, da otrok pri petih letih zmaga na tekmovanju iz latinščine v kategoriji do osemnajst let), to ni uspeh. Tak otrok ni otrok, ampak je himera: ni niti otrok, let živi odgovornosti odraslega; in ni niti odrasli, ker ima pač pet let. Tudi če so dandanašnji študentje uspešnejši pri študiju, gre to na rovaš nečesa bolj bistvenega: oddaljitve od svojega bistva.

Če ima forsirani otrok za seboj starše, ki ga deformirajo, koga pa ima študent? Nikogar konkretno. Mi se tu lahko provizorično skličemo na duh časa: to je nervozni čas, ki je sposoben vsakomur ustvariti vtis, da ga nekaj preganja & ne konkretni preganjalec, ampak hujši, tak, ki ga nosiš v svoji predstavi sveta vselej s seboj. Ni več življenja v lagodnem odnosu do sveta, ni več življenja v prijateljstvu s pojavi. Ni treba biti študent, da bi skusil kaj takega, je pa res, da je spričo dvojne narave bistva študenta kot povezovalca mladosti z odraslostjo verjetno najbolj občutljiv.

Naj za konec še enkrat spregovori Emil Penca: "Zamolko kloktanje ničevosti, mrmranje iz globin zatohlosti, s površja ničča sprepeč lesket bleščave - pa saj ni kriv, mi smo krivi..."

Kartuzijan pater

i n t e r v j u

Že kot otroka ga je zanimala astronomija, takrat se je spraševal o prostorski in časovni omejitvi vesolja. V srednji šoli preko fizike pride do filozofije, prva stvar, ki ga je resnično prevzela, pa je bila knjiga s Platonovimi dialogi. Na Filozofski fakulteti v Zagrebu diplomira iz pedagogike, odločitev za življenje v samostanu pa je po njegovih besedah posledica dojemanja stvarnosti: "... človek ne more pojasniti svoje eksistence, ne kdo je, ne kaj je, predvsem pa sem se spraševal, kdo sem, in iskal odgovor na to vprašanje." S patrom Josipom se srečava pri vratih kartuzije, potem pa odideva v eno izmed sob, kjer najde svoje mesto pogovor.

Ali je odločitev za življenje v tako strogem samostanu beg pred realnostjo, pred zunanjim svetom, mogoče celo nesposobnost preživeti v njem?

Zame to vsekakor ni bil beg iz sveta. Razlikujem pozitivni in negativni beg. Negativni beg je povezan z zafrustriranostjo, z nesposobnostjo ustvarjanja svojega življenja, če se počutiš ranjenega in hočeš zbežati iz sveta pod kapo neke vrednote, ki je nad vsem tem, in na svet gledaš z višine. Pozitivni beg od sveta pa je povsem nekaj drugega. Naš način življenja lahko primerjam s športnikom, atletom. Menih je ali filozof ali atlet. Atletika je neka vrsta askeze, če hočete biti dober igralec ali novinar, za vse to potrebujete disciplino, ki pa je neke vrste askeza. Askeza je izbiranje sredstev v skladu s ciljem, ki ga hočeš doseči. Gre za izogibanje oviram, ki te omejujejo pri doseganju tvojega cilja. In pri begu od sveta gre ravno za to. V tem smislu je to pozitivni beg od sveta.

Vsaka stvar ima začetek, tudi vstopanje v redovniško življenje ...

Na začetku se odločiš, kaj hočeš postati, brat ali pater. Teden ali dva si tukaj kot civil, potem postaneš t.i. postulant, se pravi tisti, ki prosi za sprejem. Živiš tako kot mi, v cerkvi pa si za razliko od nas, ki nosimo belo obleko patra, ogrnjen v črn plašč, na glavi pa nosiš črno kapo. Ta postulatura traja od tri do šest mesecev in v tem času se veliko stvari razčisti. Če vidim, da gremo lahko naprej, predstavim postulanata skupnosti. Zdaj nas je osem patrov, ki odločamo o tem, ali naj ostane ali ne. Gre za tajno glasovanje in če je izid pozitiven, lahko ostane. Dobi belo obleko, preko katere nosi črn plašč, in postane novinec. To glasovanje se ponovi še trikrat ali štirikrat v osmih letih, kolikor časa traja študij.

Se je že kdaj zgodilo, da je kdo po osmih letih študija, priprav in slovesnih zaobljub izstopil iz reda? Gre pri tem za napačno odločitev in nepoznavanje samega sebe na začetku poti?

Seveda, tudi to se dogaja. Kot povsod. Dobro se lahko pozna le tisti, ki je razsvetljen, recimo Buda. Mi navadni smrtniki se ne poznamo dovolj.

Če ti tvoja vest reče, da moraš zapustiti krščanstvo, potem to moraš storiti. Greh bi bil, še naprej vztrajati.

Sam se nimam za razsvetljenega in se še spoznavam ... Lahko pa odhod iz samostana ocenjuješ tudi iz pozitivne perspektive. Človek gre naprej, lahko greš v svet in narediš dobro zase, ali pa v puščavo.

Ste v samostanu omejeni samo na raziskovanje krščanske filozofije ali lahko odpirate tudi knjige drugih duhovnih izročil, na primer vzhodnih filozofij?

Če ne bi smeli raziskovati, potem bi lahko rekel za naš red, da smo ena najbolj fanatičnih sekt, vendar to nismo. Eno je raziskovanje, drugo je, v kaj veruješ. Naš red, vsaj zdaj, ni omejen

samo na poznavanje kartuzijanske duhovnosti. Začetki so sploh izhajali iz inspiracije puščavnikov tretjega stoletja oziroma platonizmom in neoplatonizmom. Lahko raziskujemo tudi izven krščanstva, bistveno je, da najdeš nekaj pametnega zase.

Vendar se vam lahko zgodi, da preko študija, reciva budizma, pridete do pojma reinkarnacije, ki pa je rimokatoliška cerkev ne priznava. Če v ta pojem verjamete, sledi neizbežen konflikt s cerkvijo ...

Tomaž Akvinski pravi, da je greh vse, kar ne delaš iz prepričanja. Če ti tvoja vest reče, da moraš zapustiti krščanstvo, potem to moraš storiti. Greh bi bil še naprej vztrajati. Res pa je tudi, da če si znotraj neke inštitucije, moraš biti toliko odgovoren, da ne delaš proti njej. Iskanje pa ni prepovedano. Zanimiv primer so imeli jezuiti z De Mellom, ki je bil nekaj časa prepovedan, pozneje pa so ponovno dovolili branje njegovih knjig. On je prišel sam do nekega prepričanja, o katerem je javno govoril. Seveda se ti lahko zgodi, da ti inštitucija prepove o tem javno govoriti, svoje mnenje pa lahko še vedno imaš.

Priznavate reinkarnacijo oziroma verjamete vanjo?

Zame je to vprašanje spoznanja. Z ene strani logično filozofskega spoznanja, z druge strani izkustvenega spoznanja. Ko sem študiral v Zagrebu, sem poslušal predavanje analitične filozofije, na katerem je predavatelj dejal, da reinkarnacija ni analitično dokazljiva.

Bog ni to, ni to, ni to, Bog ni nič. In po tem se lahko vprašamo, kaj sploh je Bog? Na nivoju koncepta in logike ne moreš govoriti o tem.

Reinkarnacija temelji na ideji karme; se pravi: kar seješ, to žanješ; gre za povračilo tvojih dejanj. Reinkarnacija je ena najhujših stvari, ki se lahko dogaja človeku. Neprestano kroženje. In s tem ni odrešitve.

Vendar naj bi si z inkarnacijami nabirali izkušnje in se dvigali po poti spoznanja. Gre za model vijačnice, po kateri se vzpenjaš in na koncu dosežeš razsvetljenje ...

To je to, o čemer govori New Age. To sploh ni ideja reinkarnacije. Krožnega dviga v obliki spirale na vzhodu ni. Lahko govoriš o svojih prejšnjih življenjih, vendar nikomur ni treba tega verjeti, ker to ni izkustveno dokazljivo.

Krščanstvo govori o izvornem grehu, ki bi lahko nakazoval na zakon vzroka in posledice, na karmo, ki jo prineseš iz preteklega življenja ...

Ne, to ni res. Izvirni greh sploh ne zadeva osebe, ampak je greh prastaršev, ki se prenese na celo vrsto. Se pravi, če se zgodi greh nekemu predniku, se manifestira le-ta tudi potomcu. Zgodba iz evangelija pravi, da so Jezusa vprašali učenci, ko so videli otroka, ki se je rodil slep: "Kdo je grešil, on ali njegovi starši, da se je rodil slep?" In Jezus jim je odgovoril: "Ne on ne njegovi starši niso grešili, ampak se je razodelo božje delo." Obstaja teorija reinkarnacije, vendar krščanstvo ima še boljše, ki pravi, da smo vsi božji otroci.

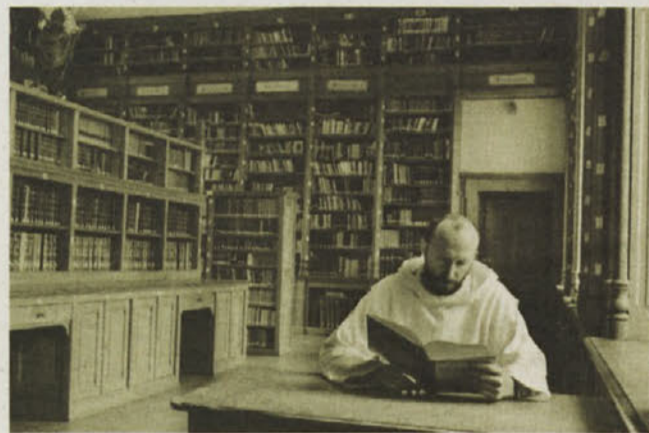
Toda obstajamo taki in drugačni ljudje, dobri, slabi, množični morilci, svetniki, kako smo lahko vsi božji otroci, sploh če je Bog ustvaril človeka po svoji podobi?

To, kakšno ima Bog obličje in zakaj je zlo na svetu, je druga stvar. Je tako nerešljivo kot reinkarnacija ali greh prastaršev, saj prvi greh prastaršev ni razločljiv. Sploh je zanimivo vprašanje, od kje je zlo na svetu, če je Bog vsemogočen in neskončno dober. Vprašanj, o katerih se pogovarjava, ne moreš razložiti na nivoju

človeške zavesti. Tako pravi tudi Šri Aurobindo. Vse te stvari je potrebno izkustveno doživeti, da bi lahko verjel; z besedami so praktično nerazložljive, vendar ti enkrat lahko postanejo jasne.

Različni so načini, na katere ljudje verjamejo v Boga, v neko univerzalno energijo. Na kašen način vi verjamete vanj?

Ravno včeraj me je eden izmed postulantov vprašal, zakaj vedno, kadar on govori o Bogu, rečem, da Boga ni. Meni enostavno odgovarja naša osnovna usmeritev, ki je meniško neoplatonistična. To je negativna teologija. Bog ni to, ni to, ni to, Bog ni nič. In po tem se lahko vprašamo, kaj sploh je Bog? Na nivoju koncepta in logike ne moreš govoriti o tem.

fotografije: Tomaž Grodin

Kako bi poskušali laiku, ki ne pozna filozofije, opisati Boga, ga prepričati, da obstaja?

Sploh ga ne bi prepričeval. Gre tudi za to, da si preprosti ljudje ali tisti, ki jih te stvari ne zanimajo, takih vprašanj sploh ne postavljajo. Res je, da imajo krize, ki bi lahko pripeljale do teh vprašanj, vendar imajo tudi svoje ventile, s pomočjo katerih jih rešijo in s temi vprašanji v taki obliki nimajo težav. Če pa tradicionalni vernik zaide med ta vprašanja in se kljub temu naslanja na tisto, kar je sprejel, lahko nastanejo težave. Ta slika o Bogu, ki jo ima, je popolnoma neadekvatna in jo je potrebno porušiti. Zato tudi pravim, da iskanje lahko človek začne samo od sebe in ne od neke ideje.

Če sem vas prav razumel, je namen vašega bivanja v samostanu molitev za mir na svetu ... Kaj vam pomeni molitev?

Najbolj aktivno dejanje zame je molitev. To naj bi človek delal le, če verjame, da res deluje. Molitev je dejavna na nekem nivoju, s katerega se odloča o našem svetu.

Lahko potem tukaj govoriva o tem, da je misel, se pravi molitev, energija, ki lahko vpliva na razplet dogodkov?

Ja, seveda. Rad bi povedal nekaj o molitvi, meditaciji in kontemplaciji. Meditacija pomeni premišljevanje, razglabljanje o nečem, medtem ko je današnji pojem meditacije popolnoma nekaj drugega. Ne gre za premišljevanje, ampak za izključitev misli, usmeritev pozornosti na eno točko. Smisel te zbranosti je ustvarjanje puščice, ki lahko naredi pot v drugi svet. Na tej točki meditacija prerašča v kontemplacijo, ki pomeni blaženo gledanje Boga ali duhovnih stvarnosti. Se pravi, prišel si v duhovni svet in na podlagi izkustva vse bolj in bolj poznaš ta svet. No, molitev pa je nekaj podobnega. Okoli nekega teksta zbereš misli in potem, ko to besedo (mantra) izgovarjaš, to tudi zagledaš. S tem si prišel v nek duhovni svet, kjer se odloča o našem in pomaga pri ustvarjanju le-tega.

Josip Sobotičanec

Vsi menihi živite v celibatu ...

Ja, tu gre za cerkveno zapoved, ki jo lahko naslednji papež ukine, kar pomeni, da se bodo lahko duhovniki poročali. Pri nas ne gre ravno za zaobljubo celibatu, ampak za tri redovniške zaobljube, ki so zaobljuba čistosti, uboštva in pokorščine.

V celici se srečaš s samim sabo in se ne moreš več goljufati. Vse tvoje temne strani pridejo na površje.

Večini se zdi zaobljuba celibatu oziroma čistosti težka. Govorim z vidika zunanega sveta, telo ima svoj način delovanja, svoje potrebe, na kakšen način jih izključujete? Uporabljate kakšne posebne vaje ...

Seveda, tudi mi smo normalni ljudje, vendar imamo neko usmeritev. Če imaš nek ideal, potem to ni problem. Težave se začnejo takrat, kadar ti ideali začnejo pešati. A če je tvoj ideal na začetku dovolj visok, se skozi način življenja uriš in utrdiš. Res pa je, da sem s prihodom v samostan nekatere stvari izključil iz svojega življenja in jih sedaj nimam pred očmi. Večje težave ima lahko tisti, ki je enkrat že imel erotične izkušnje, kot tisti, ki jih ni imel. Želje se dostikrat porajajo iz spomina. Spraševali ste o vajah. Molitev je vaja, sam prakticiram jogo, ki je tudi vaja, izkušnje duhovnega sveta so tudi vaja. Pri tem spoznaš zakonitosti nekaterih energij in jih upoštevaš.

V pleterski samostan ženske ne smejo ...

Praviloma ne, vendar so izjeme. Najbolj znana izjema je Jovanka Broz. Lahko pa je to tudi zdravnica, umetnostna zgodovinarica, arhitektka, izjema je bila tudi moja sestra.

Zakaj ne smejo v samostanske prostore, zaradi menihov, lažjega vzdrževanja celibata ...

Tudi, seveda. Izključiti stvari, ki bi te lahko ovirale. Moram dodati, da si to izključitev sam izbral, v to te nobeden ni prisilil, še enkrat omenjam, da gre za pozitivni beg od sveta.

Koliko se vaš red prilagaja spremembam, ki nastajajo v svetu? Poskušate živeti s prvotnimi puščavniškimi izročili ali že prihaja do sprememb, ki gredo v korak s časom, razvojem človeške zavesti?

Naš red je organiziran centralistično. Imamo nekaj več kot trideset samostanov, svojega predstojnika vseh samostanov in vsako drugo leto se zberejo priorji vseh samostanov na generalnem kapitlju. Tam razpravljajo o tekočih problemih reda.

Veliko stvari je bilo tudi odpravljenih. Spremembe seveda so. Vendar se moramo zavedati, kaj je bistvo našega življenja, ki je iskanje Boga v samoti. Za kakšne konkretne spremembe pa bi me morali vi vprašati ...

Ja, vam je dovoljeno uporabljati računalnik?

Seveda, preden sva začela s pogovorom, sem delal na računalnik.

Vendar to s puščavništvom ni ravno najbolje povezano ...

Torej, naj pojasnim, kakšni so naši odnosi s svetom. Pri nas v samostanu nimamo televizije, radia, interneta ... To je bistvena stvar. Vendar lahko poslušamo glasbo, gledamo filme, uporabljamo računalnik.

To pomeni, da ne veste, kakšna je v tem trenutku politična situacija v svetu?

Seveda vemo, ker dobivamo časopise. Dobivamo verske časopise, tudi dnevne časopise, tako da smo na tekočem s stvarmi, ki se dogajajo zunaj. Mi moramo poznati razmere v svetu, saj molimo za mir na njem, seveda pa jih ne spremljamo ne vem kako podrobno.

Kakšna je prihodnost kartuzijanov, ste mogoče zaskrbljeni nad usodo pleterskega samostana?

Za naš samostan, ki je pravzaprav čudež v redu, lahko rečem, da smo zadovoljni. V tem trenutku smo povprečno najmlajša skupnost v redu. Imamo zelo veliko mladih ljudi, kar pa spet ni idealno. Najboljše je, če so zastopane vse generacije. Čeprav sem skeptičen do naše prihodnosti. V evangeliju piše: veliko je poklicanih, malo je izvoljenih. Mi pravimo, malo je poklicanih, še manj je izvoljenih. Predvsem gre za problem sodobnega sveta. Za vstop v naš red je potrebno duševno ravnovesje. V svetu pa je čedalje manj ljudi, ki bi izpolnjevali ta pogoj.

Kaj pa ostali redovi in samostani ...

Poznam nekaj samostanov, še posebej ženskih, v katerih je nezdrava klima. Ker tja prihajajo ljudje, ki niso zreli za tako obliko življenja.

Zakaj ženski samostani?

Narava ženske je bolj čustvena. In če pride do izbruha, se to zgodi na čustvenem nivoju.

Če v ženskih samostanih lahko pride do čustvene prenapetosti zaradi nerešenih problemov in bega od življenja, potem lahko v moških pride do homoseksualnih razmerij, saj homoseksualcev družba še ni sprejela in jo, po njihovem, lahko izživijo v samostanu ...

To ni nobena skrivnost: veliko tistih, ki vstopajo v samostan, se nagiba k homoseksualnosti. Spoznal sem jih veliko in nekateri izmed njih so moji prijatelji, čeprav jaz nisem homoseksualec. Način življenja pri nas ni za njih, ker oni nekaj pričakujejo, česar potem ne dobijo. Če ugotovimo, da je nekdo homoseksualec, mora zapustiti samostan.

Ljudje zunaj samostanskih zidov se srečujemo z najrazličnejšimi problemi, materialnimi, čustvenimi ... Kaj vam v življenju predstavlja težavo?

Na splošno lahko rečem, da je naš način življenja mejen. Sem prihajajo ljudje zaradi liturgije in ker bi radi preizkusili svoje meje. Prihaja do preizkušanja lastnih meja in zaradi tega tudi do kriznih situacij. Je pa res, da je kriza in preizkušnja najbolj rodovitna stvar, če jo prestaneš. Največ ljudi pri nas se zlomi zaradi samote, bivanja v celici. Tam si popolnoma sam in izrek "Teško samemu" še kako drži. V celici se srečaš s samim sabo in se ne moreš več goljufati. Vse tvoje temne strani pridejo na površje. Poleg tega je puščava mesto srečanja z Bogom, je pa tudi mesto srečanja z demoni. Lahko se srečaš s temno silo v sebi ali pa s temno silo nasploh. In s tem v zvezi so lahko krize.

Moja osebna skušnjava pa je puščavništvo. Ko sem prišel živeti v Pleterje, sem si predstavljal, da živiš veliko bolj sam. Živimo pa v skupnosti, ki veliko komunicira. Jaz sem iskal puščavništvo, kjer bi preizkusil svoje meje. Zdaj je to manj prisotno, mogoče z leti izgubiš ostrino. Težava je tudi, če hrepeniš po nekem cilju, ki ga iz določenih razlogov še nisi dosegel. Lahko se ti zgodi, da greš navzdol.

Kaj se po vašem dogaja s svetom, v katerem živimo?

Prepričan sem, da se naša zavest razvija in ta pot gre skozi krize, nesreče ... Dobro in zlo je kozmična igra in tudi iluzija, spregledati je treba bistvo vsega tega. Naš planet lahko tudi propade, vendar v kozmičnih okvirih to ni nobena katastrofa.

Veliko se ukvarjam z budizmom, tu sem našel odgovore, ki so bili zame pravo odkritje in razodetje.

Vse popularnejša so razna duhovna gibanja, joga, meditacija, New Age ...

Do vsega tega sem kritičen in vsemu temu pravim "bosanski lonec". Vse je natlačeno in zmešano in pri tem izberejo vedno tisto, kar jim je všeč. Kritičen sem zaradi tega, ker ti ljudje iz različnih tradicij jemljejo to in ono, ne poznajo pa bistva, tradicije. Če bi jo, hvala Bogu, potem že lahko govorim o religijskem dialogu, čeprav tudi to ni najvišja stvar. To, kar delajo razne sekte, je resnično neumno. Pri tem gre tudi za obvladovanje ljudi, guruji, ki imajo včasih močne osebnosti, perejo možgane tistim, ki so popolnoma izgubljeni.

Omenili ste, da se ukvarjate z jogo ...

No, z jogo se ukvarjam v tem smislu, da delam neke vaje fizične narave, meditiram v lotusovem položaju, delam dihalne vaje, moj tip meditacije je vzhodnjaške narave. Veliko se ukvarjam z budizmom, tu sem našel odgovore, ki so bili zame pravo odkritje in razodetje. Spoznal sem tudi ljudi, ki so prišli iz Indije, se pogovarjal z njimi.

Ste kdaj želeli postati prior?

(... smeh...)

Zdaj ne več, bili pa so trenutki, ko sem si to želel. Človek ima svoje ambicije, moja v tem trenutku je, da bi kot magister brate čimveč naučil, jim dal čimveč širine. Če si prior, imaš oblast, ko pa spoznaš stvari, s katerimi se prior ukvarja, ugotoviš, da je to v nasprotju s tem, kar te je pripeljalo sem.

Vsak, ki išče, bo našel in za to ne rabi televizije, časopisa. Ljudje živijo tako plitvo, da danes vedo, jutri pa na vse pozabijo.

Zdaj tudi dajem intervjuje. Na začetku mi je bilo celo všeč, potem pa sem ugotovil, da novinarji zelo izkrivljajo stvari. Vedno hočejo senzacijo in zaradi tega lažejo. In če še sam sodeluješ pri tem, se počutiš resnično bedno. Se mi je že zgodilo, da bi lahko zaradi nekaterih svojih novinarsko prirejenih izjav postal guru za nekatere, vsi pametni pa bi v meni videli človeka, ki govori neumnosti.

Ali ni za vas vseeno dobro, če ljudje zvejo za samostan, način dela v njem ...

To ni za nas nobena reklama. V to me ne bo nihče prepričal. Vsak, ki išče, bo našel - in za to ne rabi televizije, časopisa. Ljudje živijo tako plitvo, da danes vedo, jutri pa na vse pozabijo.

V samostan lahko pridejo za nekaj dni tudi obiskovalci ...

Seveda, vendar ne več kot za tri dni. Včasih smo bili bolj odprti do pisateljev, slikarjev ... Vendar to ni namen samostana in smo s to obliko gostoljubnosti prenehali.

In se je odvrtila že druga kaset, pa še ni zmanjkalo pogovora. Še kakšna zanimiva beseda bi lahko zaplavala v zraku, pa je raje obstala in čaka na novo priložnost.

S spoštovanjem, veseljem in razumevanjem se vam zahvaljujem za pogovor.

Naj nam sonce sreče nikoli ne zaide.

S patrom Josipom sem križal misli
Rok Jožef

Zmenjena sva bila v Gogi...

Knjigarna Goga, Glavni trg 6, Novo mesto, 07 393 08 02

foto put

fotografije Tomaž Grdin

foto: Boštjan Pučelj

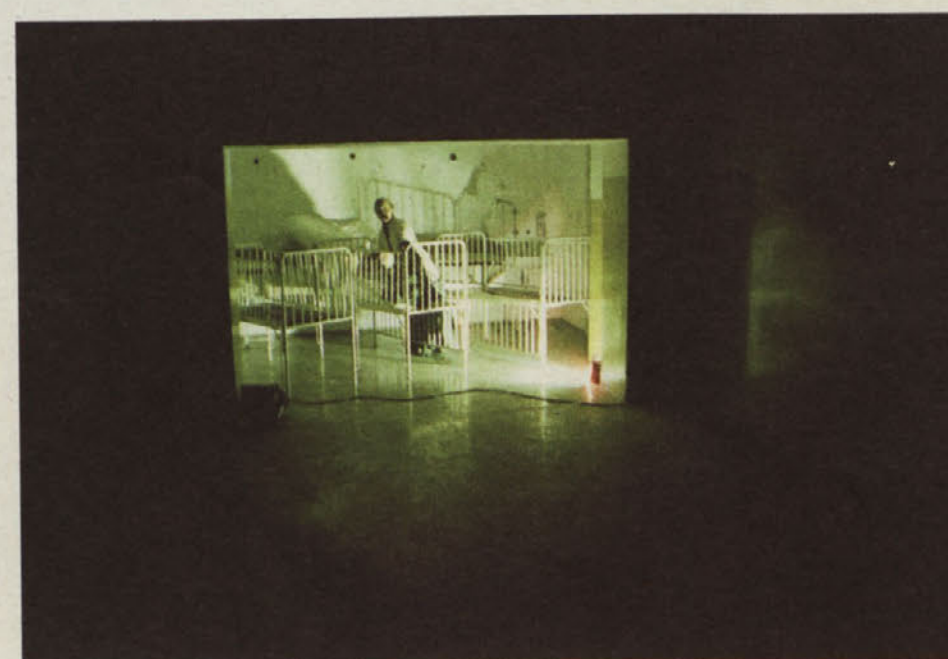

FOTO
ASDA

Ohranjamo vaše spomine

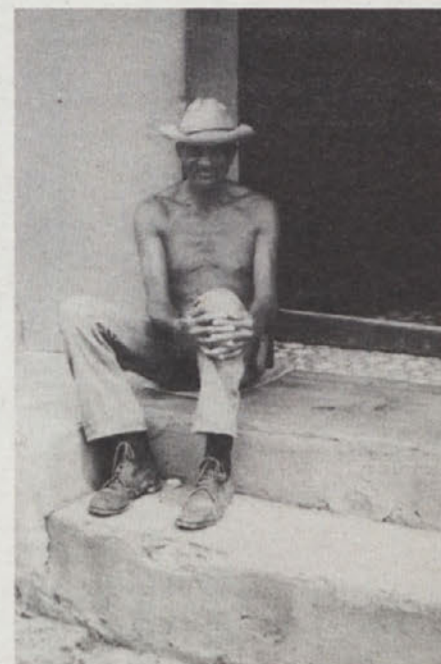
Glavni trg 15, Novo mesto (07) 337 28 70
Novi trg, Novo mesto (07) 332 33 66
Podbevškova ulica 4, Novo mesto (07) 393 02 50
Trg svobode 9, Sevnica (07) 814 14 96
Cesta krških žrtev 141, Krško (07) 488 04 14
Cesta zmage 34, Zagorje (03) 566 85 10

Reportaža s Kube

"Latino temperament", ki Kubo vsekakor prežema skozi in skozi je posledica črnske prvinskosti, lahkotnosti njihove spolne svobode in plemenskih ritmov ter španskih tonaliteta in vzkipljivosti. Takšen je tudi njihov vsakdan; nekaj med sproščeno brezbriznim "jebe se mi" in špansko strastnim "to moram imeti".

AZUCAR!

fotografije: Tina Ban

Lahko bi pisala o vseh križih in težavah, ki so me spremljale na poti, o oderuško naravnanih domačinih, zaradi katerih bi skoraj zamudila na letalo ali o tem, da so mi sredi džungle na lastno pest hoteli zaračunati za prehod. Lahko bi se pritoževala čez zanikrno, do zadnjega centimetra nabasane avtobuse, v katerih se potniki vozijo slabše kot v živinskih vagonih, ali pa čez pretepe za karte na železniških postajah. Navsezadnje bi se lahko odločila za potovanje s turistično agencijo, ki bi mi organizirala prenočišča v udobnih hotelih in zanesljiva prevozna sredstva, pa se mi sploh ne bi bilo treba jeziti. Vendar to ne bi bilo več kot le ogled potemkinovih vasi, institucionaliziran prikaz naravnih znamenitosti, komunističnih spomenikov in kolonialnih cerkva. "Najbolje se putuje, kad putuješ sam" - le tako lahko ubežim preštevilnim podalpskim frustracijam in se ž kolikor je le mogoče ž prepustim ritmom nekega drugega časa in sveta, ki me poživi in oplemeniti. Kubancem sem ravno zaradi njihovega optimizma in veselja do življenja odpustila vse nesreče, ki sem jih doživela na njihovem otoku.

Za kakih deset dni sem se ustavila v enem najlepših kolonialnih biserov, ki se je nastal iz bivšega ž med strme hribe stisnjene ž gnezda karibskih gusarjev, v obmorskem mestu Trinidad. Zaradi popolnega bankrota si nisem mogla privoščiti ogleda muzejev in drugih kulturnih ustanov, zato sem se prepustila največji kubanski znamenitosti, njihovi glasbi in plesu. "Azucar!" (po špansko to pomeni sladkor, ki ga je na Kubi zaradi obilice sladkornega trsa v izobilju) sem pomislila, ko sem v mestu odkrila lokal, kjer so igrali salso v živo kar 24 ur na dan. Ob nikoli utrujenih glasbenikih, ki so med petjem živahno vzklikali večni "azucar" (v refrene ga mečejo tako kot Slovenci svoj tra-la-la), se tudi prepoteni plesalci niso naveličali sladke salse. Skupina poklicnih plesalcev, ki me je v tem lokalu poučevala umetnosti zapeljivega mešanja z boki, je bila ena od srečnih, ki je pred leti od vlade dobila možnost dela v tujini. Prekrasnih postav in žarečih oči so se v cunjah, nakupljenih v Franciji, vsak dan postavljali s svojimi veččinami salse ter na veliko lovili okorne evropske turistke: "Ali znaš plesati salso? Pridi, daj, naučim te!" Črnska kultura, ki je Kubi vtisnila njen razpoznavni značaj, je neverjetno odprta in liberalna, njeni plesi, kot so salsa, son, merengue in cumbia, pa sproščeno erotični. V kombinaciji s skladnimi postavami se zdi izzivalna že samo njihova hoja. Kubanci namreč slovijo kot najlepša in najpostavnejša nacija v Latinski Ameriki.

To, kar v Evropi pojmujejo kot "latino glasba in ples", je predvsem afro-hispanski produkt, ki izvira iz držav, med katerimi gotovo prednjači Kuba, nato pa Kolumbija, Venezuela, Brazilija ... Indijansko-hispanske države, kot so Mehika, Gvatemala, Bolivija, Ekvador, Peru, ali pa popolnoma bela Argentina ž čeprav se takšna glasba posluša tudi tam ž s tem čustvom nimajo dosti skupnega. Govoriti o latinoameriški kulturi kot celoti je blago rečeno nepoznavalsko, lahko pa rečem celo evropocentrično, saj vseh držav v tem delu tretjega sveta ni mogoče stlačiti kar v isti koš. "Latino temperament", ki Kubo vsekakor prežema skozi in skozi, je posledica črnske prvinskosti, lahkotnosti njihove spolne svobode in plemenskih ritmov ter španskih tonaliteta in vzkipljivosti. Takšen je tudi njihov vsakdan; nekaj med sproščeno brezbriznim "jebe se mi" in špansko strastnim "to moram imeti".

Mera med obema ekstremoma je bila najboljša podlaga za uspeh komunistične revolucije v petdesetih letih. Najprej fanatičen boj maloštevilnih Castrovih komunistov, nato pa desetletja vdanega prenašanja njegovega režima, ki traja še danes. Kubancem bi lahko očitali popolno politično pasivnost, ki diši po fatalizmu na karibski otok uklenjenih veseljakov. Nekateri Kubanci ž tisti, ki so se s pomočjo korupcije in pravih poznanstev dobro znašli v tem nekompromisnem režimu ž na vse pretege hvalijo "Našega očka", kot ljubkovalno kličejo svojega diktatorja. Takšni ti ponosno razlagajo, da živijo v edini latinoameriški državi na svetu, kjer imajo prav vsi dostop do šol, zdravstva in dela. Tisti pa, ki na mesec zaslužijo le sedem ali osem dolarjev in so se za preživetje zraven prisiljeni prostituirati in prosjačiti, Castrove smrti kar ne morejo dočakati. Z njo pričakujejo tudi novo, svobodnejšo družbeno ureditev. Na Kubi ne vlada samo revščina, temveč tudi velika nesvoboda in ni je stvari ali dejanja, ob katerem ne bi strahoma vprašal, če le ne počneš kaj ilegalnega. Prepovedana je malodane vsaka privatna dejavnost, zapor tvegajo že, če posedujejo osebni računalnik, prav tako je s satelitskimi antenami za televizijo, v disko na primer ne smejo vstopiti skupaj s turisti, velik greh pa je tudi, če si kdo na internetu, ki ga imajo le v velikih državnih podjetjih, drzne odpreti svoj e-mail. Fidel je sicer naredil vse za informacijsko kastracijo svojega ljudstva, vendar zavest o zanikrni revščini in nešteti odprtih možnostih, da bi iz nje le izplezali, s sprostivjo turizma počasi le prodira med Kubance. Bolj kot drugo jih grize revščina in med opazovanjem turistov si vsi zaželijo nove "reveolucije", ki bi jim prinesla lep oblik in sodobnih avtomobilov.

Kubi po Fidelovi smrti grozi osvajalni pohod ameriškega kapitala in vrnitev v neokolonializem, kateremu so z revolucijo za nekaj desetletij le ubežali. Še malo in kubanski glasbeniki se bodo iz "nosilcev socialistične kulture" prelevili v narodnjake, žareče oči, ki vzklikajo "azucar", pa bodo le še obrabljena folklor. Lakote ne bo več in poslušali bodo lahko brit pop in Britney Spears, enakopravno bodo obuti v Nike in postmoderno prazni se bodo odpravljali na daljna potovanja, po katerih bodo sonarodnjakom ponižno solili pamet z zgodbami o nekih zanimivo drugačnih, sicer revnih, vendar tako srečnih ljudeh.

Tina Ban
tina_ban@yahoo.com

park

extreme

fotografije: Boštjan Pucelj

Gospodična je padla

Že v četrtek je kazalo slabo. Res. Poznate tistega, ki je sedel v gostilni in ko je trikrat dobil na gobec, je vedel, da bo pretep? Tako je bilo tudi z mano. V kinu sem si ogledal zadevico, ki me nekako ni zadovoljila, zato sem se namenil okus izboljšati s kapučinom v Slonu. A sem delal račun brez Marije. Čeprav je vedela, da bom Skendiju gnojil še ves mesec, kave nisem dobil. Je bila ura že prepozna. Mašina pa pomita. In sem seveda gnojil Skendiju, Skendi pa me je v soboto za kazen poklical že ob pol devetih, da moram ob desetih biti v Gogi. Ah, sladka mala zadovoljstva. OK, z Maksom, šestletnim sinom, malce zamudiva. In sva seveda prva. Parkovcev in Gogovcev nikjer. Zvem, da je bil prejšnji večer v Patriotu žur. Aha. Zajc je imel slab dan in je nekaj rund počastil. Kar se seveda nikoli ne zavrne, ker je redko in nikoli ne veš, če ne celo zadnjič. Počasi začnejo kapljati, kar slišiš mače zavijanje. Kar še najbolj iritira Bernija. Berni je Ninin osemdesetkilski pes. Če bi ga osedlal, bi lahko Maks jahal vse do Gospodične. Tokratni Park Extreme je res ekstremen ž iz Gabrja peš do planinskega doma. Prijavljenih več kot dvajset zainteresiranih, na koncu se nas komaj nabere 10 + 2. Skendi že skoraj pol ure išče parkirno mesto, kar v prevodu pomeni, da sploh še ni dvignil riti iz postelje. Ko pride, se odpravimo. Presenečenje. Iz Ljubljane prileti Gregor. S super novico, da se je že vse dogovoril za eno prihodnjih adrenalinskih ekspedicij, za skakanje s padali v tandemu. Čisto je navdušen, bo šel tudi on skočit (zaenkrat je edini prijavljeni, ostali cvikamo), se nič ne boji, tokratni pohod pa je zanj preveč ekstremen. Nima gojzarjev. Ima pa jih v pisarni Boris, a so številka 45. Tako daleč Gregorju ne nese. Se bosta z Borisom pripeljala z njegovim renault kvatro. Če dobro pomislim, bo imel od adrenalina še največ naš glavni. Res. Ste se že kdaj peljali z Borisom?

Odpeljemo se. Mimogrede poberemo še Brigito. Oblečena je kot srbski ženin ž v najlepšo trenirko, tako s tremi črtami. Vozim prvi, ker kao vem, kam moramo iti. Na križišču pred Gabrijem hočem naravnost, ko Pucelj začne vpiti, naj zavijem levo. Ker nikoli nisem povsem prepričan, ali se nisem spet izgubil, seveda sunkovito zavijem, da bi se skoraj prevrnili. Pucelj seveda ve, on je prosti plezalec, Gorjance ima v malem prstu. Karavana potegne za mano. Na levo. In vozimo in vozimo, ko se mi le nekaj zazdi, da ni prav. Izkaže se, da Pucelj le ni tako suveren. Eh, fotograf. Grdinov prijatelj. Vsi za mano imajo mobitele, pa nihče ni poklical, se niso hoteli dati v material piscu tehle vrstic. Na, pa ste se vseeno dali. Obrnemo in pičimo proti Gabrju. Saj v bistvu ne moreš zgrešit, samo po Portoroški ulici do konca pelješ. Zakaj Portoroška ulica, se vprašate? Jaz sem se tudi in Puceljev odgovor me je še najbolj zadovoljil. Zato, da tudi Gabračani lahko rečejo, da so se "sprehajali po Portoroži" ... Torej, pelješ do konca. In parkiraš. In pot pod noge v hudo, s snegom rahlo pobeljeno strmino. Berni potegne, kot bi bil plačan, mi pa za njim. Berni še kar vleče, mi pa že vsi brez zraka. In je za nami šele deset minut hoje. Marijan se kakor nekaj izgovarja na včerajšnji žur, Skendi pa briljira, kadi med hojo v breg. To mora človek občudovati. Ja, skoraj bi pozabil, tokratna odprava je bila internacionalna, pridružila se nam je tudi Natalijina prijateljica iz Kanade. Saj je ne bi vzela s sabo, a ker Natalija mrtvih živali ne je in je le tisto, kar jedo tiste, ki jih v bistvu mi najraje jemo, je za na vrhu obljubljeni golaž pač vzela prijateljico. Ki golaž je. Da se ne bi hrana proč metala. Ampak takrat še ni vedela, da gre z nami tudi Berni. In Berni je car. Odpre usta in lahko kar mečeš in mečeš in mečeš.

Torej, hodimo in hodimo in hodimo, vsi so bolj molčeči. Nihče noče preveč izstopati, da ne bi potem v članku preveč izstopal. Tudi prav. Saj materiala je, če zdaj vsi utihnejo, še za najmanj pet števil. Veste, kateri je Skendijev moto? Da bom zdrav in svež, hodim do gostilne peš! A ima verjetno v mislih bolj mestne gostilne. Recimo, zanj je rekreacija že premik iz Goge v Dodos, totalni extreme pa potem še poteg do Slona. Res. Ampak, tokrat mu kar gre, ker tempo določa Marijan. Če bi ga Maks ... Z lahkoto ugotoviš, kdo je prejšnji dan žural. Tisti, ki vsakih pet minut vprašajo, koliko je še do vrha in se vsakič znova zadovoljijo z odgovorom samšepolurce, so definitivno šli v posteljo, ko so petelini že peli. Nekatere na sredini poti smo srečali sestopajočega planinca. Ni več daleč, že diši po golažu, je nekdo ugotovil. Nisem mu želel kvariti veselja s podatkom, da je pač planinec prav ob srečanju z nami podrpl kupček. Prej je pa jedel golaž. Kaj bi vzpenjajočemu jemal motivacijo ... Na splošno nam je kar šlo. Resno smo zatrokirali šele malce pod vrhom, ko smo želeli Kandačanki razložiti pomen izvira, ki ga v bajki opisuje Trdina. In smo se, ljudi od pera, skoraj blamirali, saj smo jo zasuli z desetimi verzijami. Vsi smo si bili edini le v tem, da se mora ženska sleči do pasu, se umiti in so zadeve že trdne. Moški pa seveda od pasu dol ... Hja, kakor pač kateri. Sem pred časom poslušal pogovor dveh penzionerjev. Eden je spraševal drugega, ali se spomni, ko so jim na Solunski fronti v čaj dajali broma, da ne bi delali neumnosti in takoj doda, da je zgleđa začel delovati. Evo, tak mora na studenc, če jaz kaj vem ...

Za mizo v planinskem domu smo dobesedno popadali, kajti konec koncev smo le mestni otroci in vzpon na Gorjance le ni mačji kašelj. Ko smo že pri kašlju ž kadilci kašljajo čisto drugače od nas bivših kadilcev, ki so se nam pljuča že sčistila ... Ker smo morali počakati, da se vsi zberemo, je Skendi, saj ne boste verjeli, začel jesti posodo, v katero naj bi dobili divjačinski golaž. Ki je bil zelo, zelo dober. Ja, še dobro, da je bila posoda iz kruha. Ko smo nesli prve hvaležne žlice v usta, sta vstopila Gregor in Boris. Nekateri pa res izračunajo, kdaj se pride ... Gregor je bil malce bled in je nemudoma spil kozarček, ko pa smo ga vsi spraševali, kako je preživel vožnjo, se je obrnil k Borisu in izrekel zgodovinski stavek: "Ej, zgleđa da bi se moral še bolj bat, kot sem se." A je za v anale, al ni?? Tukaj moram še okarat Marijana, ki se je, mladi raziskovalec na SAZU, zelo trudil mojega sina na kriva pota speljati, a se ta na srečo ni dal. Od skakanja po ledu na lužah do zapikanja zobotrebca v krušno posodo.

Ste slišali o tipu, ki je pojedel deset kremšnit in potem naročil še dve? V vsako roko je nato prijel po eno kremno rezino in ju z jedite oči gladne razmazal po očeh. Tako nekako smo se mi počutili po vseh gorskih dobrotah. Smo kar jedli in jedli pa jedli. Vrhovni, ki sem ga imel na sumu, da se nam je tokrat pridružil samo zato, da bo videl, kam gre denar, si je v krušno posodo dvakrat natočil, obakrat z dobršno mero majhnih srninah koščkov. Zagotovo bo šel tokratni račun brez problemov naprej. Oči so nam kar same lezle skupaj, sokovi so se pretakali po trebuih, vsi bi kar spali. A smo ParkExtreme al nismo? Odziv je bil nikakav, kaj naj rečem. Skendi kot šef odprave, ki bi moral odločno ukazati premik, je skoraj zajokal, a res moramo tud dol. Ampak, kot je globokoumno ugotovil že Newton, kar gre gor, pade tud dol. In smo spet vzeli pot pod noge. V dolino gre težje. Ne vem, zakaj. So nas polni

vampki vlekli proti materi zemlji?? Z Maksom in Brigito smo malce zaostali, ko zazvoni telefon. Skendijevo zgodovinsko vprašanje: Šini, po kateri poti moramo? Saj vsi veste, da je videofonija v lepi naši šele v povojih in se mi niti sanjalo ni, kje sploh so? A sem mu vseeno predlagal, naj pičijo desno in so pičili. Pozor! Mi trije smo že prišli do avtomobilov, ko spet zazvoni telefon: Šini, tam so eni vojaki. A gremo prov? Greste, greste, sam roke prej dvignite, Kanadčanka naj pa vpije, da prihaja in peace! Začel sem trobiti, da bodo vsaj trobljo slišali, pa je niso. Slišal jo je samo Skendi, ampak prek mobitela. Debelo so zašli. Ko smo kasneje rekonstruirali dogodka, smo prišli do sledečih zaključkov: Marijanu se je zdelo, da zavijajo preveč na levo in je zadevo premaknil proti desnici, Pucelj, ki bi kakor moral vedeti, kje so in kam gredo, si je mislil, da je samo fotograf in da jim pač ne bo solil pameti, da se ne bom v članku norca iz njega delal, zdaj, ko ni Grdina, Skendi je razmišljal le o tem, kako se mu hrana premetava po želodcu, Berni pa je, kakor je kasneje ponosno povedala Nina, sicer vlekel v pravo smer, a se je po načelu pametnejši odneha uklonil večini in tudi sam zašel. Tinca mi je potem zaupno povedala, da so že delali spisek vse hrane, ki so jo imeli skupaj, če jih morebiti več dni ne bi našli, in da je njen soprog Marijan poskusil zatajiti 100-gramsko Milko. Ampak da naj tega ne objavim. OK, ne bom.

Nad vse prijetne občutke ob ponovni zmagi ParkExtremovcem je skazil le neljub dogodek na koncu. Med mirno vožnjo proti dolenski prestolnici smo na polju zagledali dve srnici. V mirnem, hladnem popoldnevu sta brez slabe vesti delali škodo na polju verjetno na zapečku ležečega kmeta. Ko smo prišli vzporedno z njima, sta nas pogledali z izbuljenimi, očitajočimi očmi, češ, zgoraj ste počvakali najino sestrično Roziko.

Kekec Šini

pokrovitelj rubrike

daemm
d.o.o.
KERAMIČARSKA DELA

HORVAT DAVID
Smrečnikova 22
8000 Novo mesto
t/f: 07 393 29 50
m: 041 639 422

Kulturno dogajanje v provinci

Seks, interaktivna kuhinja, Byron

Neznosna lahkost
prešernoljublja

Kar je, beži

V preteklem letu je bilo o Prešernu napisanega več kot kdaj koli prej. Literarni znanstveniki in publicisti so šli celo tako daleč, da so leto 2000 razglasili za Prešernovo leto, saj bi imel 3. decembra ta prvi veliki slovenski pesnik dvesto let, če bi mu bilo dano toliko časa živeti. Prešeren si zagotovo zasluži vodilno, prvo mesto v slovenski literaturi, o tem ni dvoma. Vendar pa se je lani v prenekaterem bralcu časopisov in revij ter gledalcu televizije in pesniku posvečenih prireditvev porodilo vprašanje, zakaj zganjajo tak "pomp" okoli Prešerna.

Po odgovore na to vprašanje moramo seči nekoliko globlje v zgodovino, v pesnikov čas. Takrat je za resničnega mojstra peresa veljal varovanec Janeza Bleiweisa - Jovan Vesel Koseski, katerega imena danes nihče več ne pozna. Prešerna so častili le "čbeličarji", medtem ko ljudstvo skorajda ni vedelo, da obstaja. Pesnika iz Vrbe so na piedestal povzdignili šele naši realisti, ki so že lahko z zgodovinsko distanco pogledali na pojave v romantiki. Konec 19. stoletja so njegovo ime že poznali vsi omikani Slovenci, pesnikova strma pot navzgor pa se je končala v zgodnjih 90. letih, ko so njegovo pesem *Zdravljica*, napisano v času pomladi narodov oziroma marčne revolucije, razglasili za slovensko državno himno. Danes Prešerna častijo vsi Slovenci, glas o njegovi slavi pa se je že davno nazaj razširil preko meja naše države. Škoda le, da veliki klasik slovenske literature za časa svojega življenja ni mogel doživeti te slave in priznanja. Zato pa skušamo preteklo napako popraviti danes.

In Slovenci smo spet skočili iz ene skrajnosti v drugo z geslom "Prešernove Poezije v vsako slovensko hišo!" S Prešernom nam začnejo polniti možgane že v osnovni šoli, ko nas peljejo v Vrbo na ogled njegove rojstne hiše. V srednji šoli je še huje, saj je obravnava našega romantika odmerjenih minimalno 10 - 15 učnih ur. Se vam ne zdi, da je to že malo preveč? Ni čudno, da povprečen slovenski srednješolec zasovraži Prešerna. Moje osebno mnenje je, da lahko šele odrasla in zrela oseba dojame pravo vrednost in sporočilo njegovih pesmi, saj imamo opraviti z izredno težavno in kompleksno poezijo. V tem smislu Prešernu pripade mesto klasika, saj mu uspe klasična združitev idej, oblike in stila v skladno celoto.

Tako smo bili v letu 2000 priča številnim člankom, predavanjem in proslavam, vsem manifestacijam pa je bilo skupno to, da so hotele obuditi spomin na tega romantičnega pesnika, čeprav se njegovega pomena tudi brez njih vsi zavedamo, le da imajo nekateri Slovenci od tega še "profit". Vprašanje je, če ne bi bilo denarja, porabljenega v ta namen, bolj smotrno porabiti v kakšne druge namene. Denimo v publikacijo in širšo prezentacijo sodobnejših avtorjev oziroma umetnikov, katerih kljub temu, da živijo v našem času, skoraj nihče ne pozna. Zgodovina se vse prevečkrat ponavlja in kaj lahko se zgodi, da bodo za katerega izmed njih čez sto let govorili enako kot danes mi govorimo za Prešerna: v njegovem času ga nihče ni cenil ...

Katarina Avbar

V tretjem januarskem tednu so se ljubljanska kulturniška tla stresla najmanj dvakrat. Prvič z razstavo in otvoritvenim performansom tandema *Eclipse* v Kapelici, kjer se je ponovoletna publika zrajcala ob oblinah umetnic, drugič je bil epicenter dogajanja v Bežigradski galeriji s kuharskim projektom *Intercooking-Alkimija ali medmrežno kuhanje Dušana Bučarja*.

Zima je čas kratkih, zaspanih dni; ljudje takrat največkrat mislimo le na dve stvari - hrano in seks. Po nekaterih preverjenih teorijah sta se ta dva nagona v gene nas dvoonožcev nesramno pretihotapila v davnih kamenodobnih časih, ko smo čepeli v tistih jamah in - predvsem pozimi - razmišljali, kako bi nahranili krdelo potomcev in jih za vsak slučaj naredili še več, če bi one prve slučajno vzel hudič. Nikoli se ne ve.

Dandanes so take skrbi odveč. "Ostal pa je nemir, zapišano nekje globoko v nas", bi mogoče rekel Byron. Tu sedaj vskoči umetnost. Umetnost z veliko začetnico, tista črna izpušna cev, skozi katero se vali kolektivno nezavedno in katera naj bi nas dvignila v višje stanje zavesti ter odrešila nas samih - beri: naših prvinskih občutij in hrepenenj, nagonskih valjarjev, ki nas poganjajo v interakcijo s svetom.

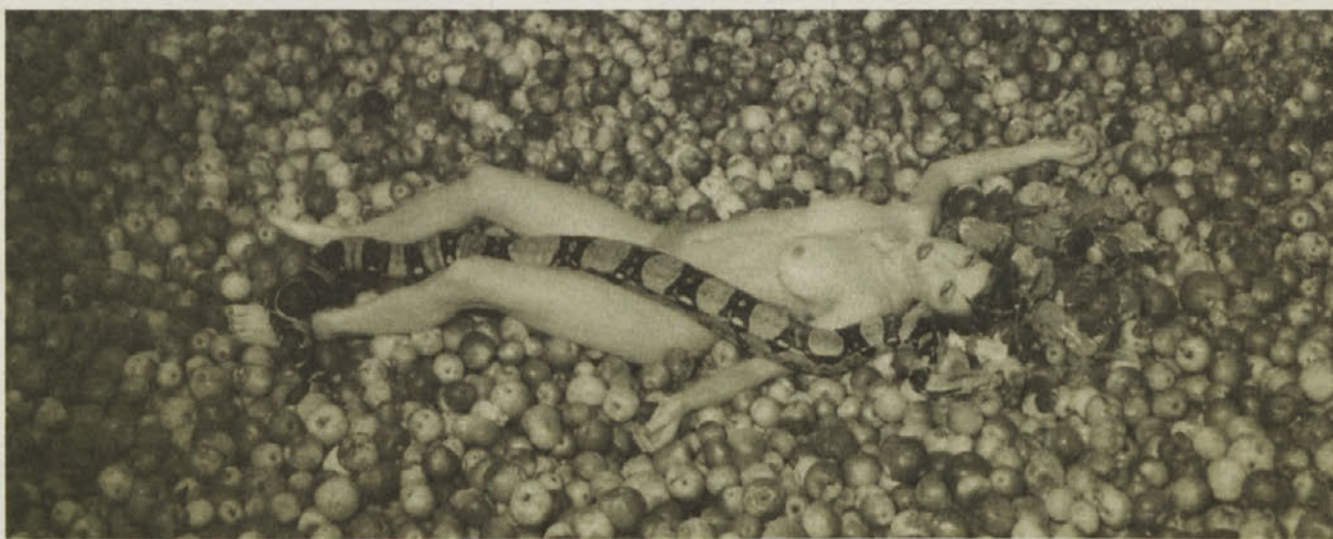
Umetnost nas bo torej rešila/razprla/prebudila, kar koli že. Duo *Eclipse* je svoj umetniški projekt zasnoval na njemu ustaljen način; umetnici sta na ogled postavili serijo izredno kičastih fotografij. Malo gole kože, kakšno pobrito mednožje, scene s kačami in jabolki, plastična pička ovita v umetne rože kot kip Matere božje v kakšni zanikrni kapelici, temu primerni sofisticirani naslovi. Vse skupaj je pospremil otvoritveni performans, vrhunec dramske napetosti, pospremljen z gledališkimi efekti luči, glasbe, sijočih kostumov in seveda kančkom erotike. Strel z lokom v srce ob prepevanju *Love is in the air*, nato - glej ga! - vskoči dečko iz publike, sledi malo šlatanja in teh stvari z lokostrelko in za tem - konec! Pornorama 2001, dogodek, ki je nedvomno "prispeval k

bolj sproščeni in veseli percepciji seksualnosti", se je končal. Šok? Niti ne, oziroma kvečjemu za kakšnega Byrona. Bistveno je, da smo bili priče še enemu izvrstnemu performansu, pokazali našo dovzetnost za podiranje nekakšnih družbenih tabujev in okusili najslajši plod naporne sublimacije realnosti, podane skozi kič.

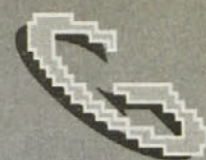
In hrana? Dušan Bučar je postavil ambientalni projekt: kiparstvo, video, grafika, računalniška umetnost, internet. Koncept projekta je kuhanje kot transformacija hrane iz enega stanja v drugega, kuhanje na različnih nivojih stare/nove tehnologije. Kuhanje, tisto osrednje opravilo človeka, je postalo simbol človeka, ki prehaja "iz materialnega sveta v duhovno stanje čistosti". Kipi na razstavi so pravzaprav posnetki realnih predmetov iz kuhinje. Tako imamo med drugim razstavljen starinski kuhinjski kot z malimi gospodinjstvi pripomočki, peč in ob njej pekače s testom. Človeško bitje je testo, ki ga gnete usoda; ko ga spečemo, dobi trdno obliko in predstavlja končni izdelek - trdno stoječe, samozavestno nadbitje v stanju čistosti - po domače kruh. Kot je moč prebrati v spremnem katalogu, naj bi trije pekači glede na obliko stranice predstavljali tri človeške dobe. Uf! Človek tako ni le prisposoda pečenega kruha - še več, obdobja njegovega življenja in s tem povezana nadfilozofska vprašanja njegove biti so v tesni povezavi z naklonom pekača/testa/kruha.

Sodobna, napredna umetnost nam bo torej tudi v tem tisočletju v pomoč; to zimo nam bo spet lačnim in nepotešenim odstirala številne tančice in težke zavese, ki se spuščajo pred naše zožene, malomeščanske oči - potrebno je le nekaj znanja in domišljije, v tem težkem času ločiti pleva od semen in se zazreti čisti Resnici v obraz. Naj živi Umetnost!

Matjaž Brulc

ZALOŽBA GOGA

Antona Podbevška

100 nadnaravnih let

Zbornik razprav s simpozija ob stoletnici pesnikovega rojstva, ki ga je uredil Marijan Devic in s katerim je napisano vse, kar ste si vedno želeli vedeti o človeku z bombami.

Kratek izlet

Ratka Cvetniča v prevodu Damijana Šinigoja

roman, ki vojno na hrvaškem pokaže takšno, kot je bila.

Visoko in nagubano prapočelo

Klemena Piska

pesniški začetek drugega tisočletja na Slovenskem, začetek, ki pomeni radikalno novost v poeziji.

Sama Dražumeriča

Fantazija smehljajev

nenavaden, včasih naporen, a nedvomno zanimiv in tudi duhovit prozni prvenec.

Pretanjeni razbor
Maje Razboršek

zbirka pesmi (spremna beseda Ciril Zlobec), v kateri iz pesmi v pesem začenjamo gledati tudi nase skozi njeno optiko begotnih trenutkov in neznatnih stvari, ki so naše življenje.

Novo mesto 1977-1997

antologija novomeškega rocka in popa (urednik Tomaž Koncilija), ki želi biti antologija, kronologija in album z arhivsko vrednostjo, na dveh CD-ploščah 37 skladb in 24 skupin.

BODITE Z NAMI LETA 2001, KO BOMO SEGLI ŠE VIŠJE!

Knjigarna GOGA

časopis PARK

založništvo GOGA

“Dejte brat knjige, da jih ne bomo stran metal!” (Knjigarna Goga)

Jani Virk: Smeh za leseno pregrado.

Ljubljana: ŠOU Beletina, 2000.

“Pozdravljeno leto 1951, živel socializem, smrt ilegalno rejenim praščem, živela podaljšana revolucija.” To je prostor, v katerega Virk vpenja življenje svojega najnovejšega junaka Pavla. In kot da življenje sredi vsesplošnega čiščenja povojnega sveta, varčevanja z vsemi energetskimi surovinami in izgrajevanja raja na Zemlji, seveda nikjer drugje kot od Vardarja pa do Triglava, že samo po sebi ni bilo dovolj težko, je usoda malemu Pavlu postregla z dodatnimi nevšečnostmi.

Virk v prvoosebni retrospektivni pripovedi zasleduje predvsem tri plati življenja svojega junaka: njegova razmišljanja o Bogu, njegova srečanja in sanjarjenja o ženskah in njegovo osamljenost.

Pavel je osamljen otrok. Poleg tega, da odrašča pri starih starših, ki sta tarča posmeha sosedovih otrok, je Pavel tudi naglušen, česar pa dolgo ne ve nihče, in njegovo obnašanje, ki je posledica te hibe, drugi razumejo kot znamenje zaostalosti.

Z vstopom v šolo se Pavlovo socialno stanje zaradi istih razlogov le še poslabša, poleg tega pa se v tem obdobju izkristalizira še en problem - Pavel nikakor ne more razumeti politiko tedanjega režima, ki je vztrajno trdila, da je znanstveno dokazano, da Bog ne obstaja. Pavlu

je namreč povsem jasno, da je nekdo vendarle moral skuhati tisto prajhu, iz katere smo potem vsi prilezli.

V Pavlovo osamljenost in v njegova razglabljanja o Božji naravi pa se skozi ves roman vpletajo še dečkova srečanja z ženskami, ki na neki stopnji dobijo prizvok nebeškosti. Pavel svoje kukanje skozi režo v steni svoje improvizirane sobe pri stricu v sobo tekstilnih delavk označi takole: “... iz moje teme je bil prostor za pregrado videti skrivnosten in čist, takšen je bil najbrž prvi dan svet, ko ga je ustvaril Bog.”

Virkov *Smeh za leseno pregrado* dovoljuje razumevanje tega dela kot neke vrste razvojnega romana. Junaka spremljamo skozi ključno obdobje v njegovem življenju, ki mu sledi temeljna sprememba osebnosti. Napoveduje jo že Pavlova skrb, da se bo nekoč zbudil oziroma pogledal v ogledalo in ne bo več on, ampak nekdo drug, kar se na neki ravni tudi zgodi. Razglabljanja o Bogu niso več pomembna, ženske ga več ne vznemirjajo kot nekoč in očitno tudi predira oklep svoje osamljenosti.

Virk v tekočem ritmu, s spretnim kombiniranjem oseb in dogodkov slika osebnost odraščajočega dečka v petdesetih letih 20. stoletja. Pavlovo zgodbo vpenja v našo natančno in predvsem ironično opisano federalno preteklost in če bi morala z enim stavkom povzeti *Smeh za leseno pregrado*, bi s parafrazo prvega verza pesmi, ki se je mnogi še spomnimo, rekla, da roman govori o tem, *kako je v naši domovini biti mlad.*

Brigita Judež

Ratko Cvetnić: Kratek izlet. Zapisi iz domovinske vojne.

Prevedel Damijan Šinigoj, spremna beseda Urša Strsoglavac.

Novo mesto: Založba Goga, 2000, 105 str.

Novo in zelo perspektivno ime na hrvaški literarni sceni je zadnji dve leti gotovo Ratko Cvetnić. Njegovi fragmentarni epizodni zapisi s podnaslovom *Zapisi iz zgodovinske vojne* so že leta 1997 izhajali v *Globusu*, nato pa se je avtor odločil, da strne zgodbe z dubrovniške fronte in tako smo dobili roman, ki je na natečaju za najboljšo prozno delo dobesedno pometel z drugimi nominiranci. Takoimenovano hrvaško vojno pisanje je v poznih devedesetih začelo izgubljati ostrino, tema se je nekoliko obrabila, predvsem pa je postalo težko izogniti se angažiranosti tovrstnega pisanja. Cvetničevo pisanje se izogne naštetim zaprekam ravno z načinom pripovedi, ki temelji na univerzalni izkušnji človeka, predvsem pa nas pritegne aktualnost zgodbe, ki se nam približa z vso težo vojne izkušnje, ki jo nosi v sebi. Pisatelj oblikuje svoje zapise na način dnevniških in jih postavi v časovni termin, ki je podan le z meseci in brez letnic, a če smo spremljali vojne dogodke na Hrvaškem, zlahka prepoznamo obdobje med leti 1992 in 1993. Ironični in celo malce trpki pogledi na vojno in na ljudi, ki jih je vojna zaznamovala za vedno, so podani skoraj na način esejističnega diskurza. Cvetnić brez najmanjše zadrege izraža dvom o Evropi in o

Hrvaški kot novi državi na njenem samem robu.

Dnevniški zapisi so pisani izredno stvarno, skoraj na način dokumentaristične proze, tokrat preslikave vojne realnosti. Njeni glavni protagonisti, mladi vojaki, dobesedno vrženi na krvavo vojno fronto, so “popolnoma dislocirani, potegnjeni iz vsakdanjega življenja”, prisiljeni gledati in sodelovati v odvijajočem se brutalno ognjenem svetu, kjer se izgublajo življenja. Kot je že omenjeno, se v romanu pojavlja ironična distanca, nakakšna diskurzivnost in humor (v primeru vojne teme je lahko le črni), sarkazem in celo metatekstualnost. Odlomek iz romana, ki na kratko zajame vso njegovo kvintesenco: “*Anekdotična iz zagrobnega življenja hrvaških vitezov: po obdukciji v Dubrovniku naše padle fante prepeljejo do Reke, od tam pa proti Zagrebu v pločevinastih zabojih, polnih nekakšnih kemikalij, ki rabijo ‘začasnemu balzimiranju’. Telesa se tako pripravljajo zato, da bi bila v Zagrebu še enkrat obducirana; po tej poti sta šla tudi mali Domačinović in njegov nesrečni morilec, vsak v svojem zaboju. Toda v pločevinastem zaboju, ves čas puščenem na soncu, je ta faraonska razsolica, v kateri se je pacalo mrtvo telo, v splitskem pristanišču zakuhala in pločevinasti zaboj je dobesedno eksplodiral kakor pločevinka pregretaga piva, zalivajoč s curki pene vso krmo. Zdaj mornarji z obzirno okrožnico, ki je sinoči prišla tudi do nas, prosijo, da se vsaj do jeseni z balzimiranjem padlih hrvaških vitezov preneha.*”

Torej pripoved o času, kjer “ni hrane, ni vode in se strelja... Čest la guerre, gospodje moji.”

Irena Svetek

galerija Simulaker

Gorazd Krnc,
razstava slik, galerija Simulaker

Kot-da likovna umetnost.

V Simulakru (LokalPatriot) razstavljeni dela Gorazda Krnc so avtorjeve refleksije iz vsakdanjega življenja. Manifestirajo se skozi različne energije, nekakšne mestne kanale, ki tvorijo ciklična stičišča slikarjevega vsakdana. Psihične opne, ki se kot posledica takšnih kroženj prikradejo v sliko, preprečujejo, da bi slika postala zgolj mimetični odsev ljubljanskih vedut.

Dela so nekakšni miniaturni potopisi ljubljanskih trgov, ulic in stavb, vseeno pa so najpomembnejši akterji ljudje, ki jih popolnoma. Njihove zgodbe se kažejo v potezah slikarjevega čopiča, ki zamegljijo mimetično jasnost podob. Poteze so stezice posameznih usod, hipni optični impulzi, ki se nenapovedano utaplajo v množičnem gomazanju nekega mravljišča, izginjajo v njegovih predorih, dokler jih v obliki stopinj zopet ne uzremo na čisto nepričakovanem kraju, za trenutek ali dva, zatem jih znova prekrrijejo sledi novih odtisov.

Omenjeni impulzi niso posledica tavanj samozadostnega voajerja, temveč odražajo avtorjev odnos do okolice, ki je celostne narave, ni omejen zgolj na strogo osebna, empirično utemeljena videnja, temveč se skuša enakovredno vklopiti v vrvenje drugih.

Ravno takšen pristop sovpadajo s sedanjim umetnostnim tokom, ki ga nekateri označujejo s *kot-da* umetnostjo. Skozi videe, ki so pogosto zgolj dokumentarni zapisi vsakdanjosti, body-artom in raznimi performansmi z močnimi konceptualnimi ozadji se vzpostavljajo vprašanja, ki vztrajno problematizirajo posameznikovo družbeno vlogo na metafizični ali čisto eksistenčni ravni. Tovrstna umetnost praviloma negira vsako estetsko prakso, edino kredibilnost ji daje konceptualno ozadje. Zapoštljeni so vsi slikarski in filmski prijemi, likovno nadomesti vizualno, unikatnost nadomesti distanciran individuum, ki se pogosto manifestira kot snemalec.

Gorazdu Krncu takšno spogledovanje s *kot-da* umetnostjo služi v glavnem za doseganje bolj aktualne pozicije umetnosti v sedanjem družbenem stanju, stanju, ko se nekatere vitalne substance še vedno stekajo v konec umetnosti, preostali kreativni potenciali pa se izlivajo v osebne poetike in šamanske mysticizme.

Razstava je nekakšen poizkus uravnoteženja klasičnega slikarskega medija, ki se hoče za vsako ceno osvoboditi izčrpavajočih klišejev s pridobitvami *kot-da* umetnosti, ki je to krizo izkoristila in zapolnila izpraznjeni prostor. Temu ustrezen je izostanek naslavljanja slik, slika ni več arena, v kateri se manifestirajo spektakli epskih razsežnosti, kakor tudi ni več zadnje pribežališče neizpolnjenih intim, postane zgolj medij, ki se je otreseel izživete veličine, zapadle v banalnost, in si skuša omogočiti nov začetek.

Igor Papež

Ker je tako majhna je nisem našel.

Knjigarna Goga, Glavni trg 6, Novo mesto, 07 393 08 02

Film: ✓ Brodolom (Cast Away)

Tom Hanks kot Chuck Noland, uslužbenec podjetja, ki se ukvarja s hitro dostavo pošilk (FedEx), pride v Moskvo, kjer zbranim podrejenim na ves glas dopoveduje, kako pomemben je čas in čim hitrejša dostava pošilk. In nato se začne Chucku, ki prijateljuje s Kelly (Helen Hunt), dogajati. Na s prebogato mizo obloženem družinskem praznovanju božiča mu biper sporoči, da mora nujno na pot, beri odleteti z avionom. Doživi zračni brodolom, je edini preživeli in svoj gumijasti čoln parkira tam nekje pri Cookovih otokih. Vsem v kinu postane jasno, da se zdaj, v tem trenutku, pričinja boj za preživetje, neustrašen, surov, boj do konca. Vendar nas režiser (Robert Zemeckis) preseneti, pravzaprav nas globoko razočara. Ne gre namreč za boj, ampak za jokavo spužvasto stopicanje Toma med skalami, vse skupaj pa je tako dolgočasno, da imajo nekajletne polžje dirke več šarma, napetosti in razburljivih sprememb kot brodolomčev poskakovanje in vračanje nekaj tisoč let nazaj v preteklost. Pravzaprav se borcu za hrano, vodo in ogenj zgodi časovni stroj, življenje ga premakne v prazgodovino, vendar se on tega na žalost ne zaveda in še vedno poskakuje in se napikuje na korale. Vmes seveda ne pozabi objokovati svoje velike ljubezni do Kelly, ki se med štiriletnim čakanjem na njegovo truplo poroči, rodi hčerko, svojo poklicno kariero pa zamenja z družinskim življenjem. Med bivanjem na otoku si maestro brodolomec ustvari navideznega prijatelja (žogo), ki mu pomaga reševati najpomembnejša vprašanja življenja.

Tukaj lahko zaznamo, v divjem iskanju smisla filma, da gre za pogovor z drugim jazom, podzavestjo ali če hočete transcendenco, ki ti v težkih življenjskih obračunih priskoči na

pomoč, kar trdo roko nad filmom malo, vendar še vedno ne preveč, omehča. No in po štiriletnem tavanju po otoku Chuck dobi pošiljko.

Na žalost režiser preskoči to obdobje otoške svobode, pogovora z divjino in demoni brodolomca. Tudi njega, ki je sam bil pismonoša, se usmili Bog (režiser) in mu morsko dostavi pol plastične stene WCja. Če bi v tistem trenutku izgubljeni sin začel uporabljati WC ograjo za skrivanje svojih osebnih odpadkov, bi bilo filma konec in vsi srečni bi odšli iz kina. Vendar ne, mi, brodolomci filma, ne doživimo te rešilne bilke, ki odprla bi nam pot v boljši filmski pogled. Nam nihče ne pošlje čolna odrešitve – redukcije električne energije, trganje filmskega traku, okvare na projektorju, jok nedolžnega otroka, lajež jeznega filmskega angela. In zato ostajamo in opazujemo gradnjo lesenega splava z jadrom WCja, izplutje ter priplutje v civilizacijo. Tam ga pričaka množica, postane heroj, a kljub temu se Kelly s solzami na obrazu ne odloči zanj.

Jokav scenarij, poudarjanje ameriških kvazi družinskih vrednot, dolgčas in še enkrat dolgčas so zaščitni znak filma, ki mu včasih uspe vnesti tudi malo humorja. Vsaj nekaj. V filmu nam tudi ne uide kontrast med revno materjo Rusijo in veličastnim praznovanjem božiča v ZDA, pri čemer scenarist, režiser in producenti namigujejo na zmago kapitalizma nad za človeško zavest prezgodnjim prihodom komunizma.

Na platnu pa lahko uzrete še igro Toma Hanksa, ki mu napovedujejo oskarja in letalski brodolom, ki z zvokom in sliko nas prepriča. Dolgočasje kino dvorane, nedozorel scenarij, Tom Hanks, ki z otoka pride zaraščen, vendar še vedno lepo okrogel, čeprav je vsakemu otroku jasno, kaj pomeni preživetje v divjini, izpovedi ljubezni ... In če pri tem v svoji žogi najdeš najboljšega prijatelja, po štiriletnem bivanju na

samotnem otoku pa se še ne naučiš plavati in temu praviš realnost in kruti svet, to seveda ni film, ki pel bi hvalo mu in slavo.

Na koncu koncev res ne vemo, kaj nam bo prinesla jutrišnja plima, želim si le, da takih filmskih brodolomov ne boste delili s predragim belim platnom. Morda pa je film posnet samo za ameriški trg.

Ocena filma: ** film-nima-pojma

Rok Jožef

Za ocenjevanje filmov veljajo sledeče kategorije:

- * bolečine-so-prehude
- ** film-nima-pojma
- *** kino-vam-ne-bo-pobegnil
- **** zmerno-hitro-gremo-v-kino
- ***** na-juriš-vsi-v-kino

Nagradno vprašanje za filmoljube. Za odgovor, nam dopadljiv, lahko tudi sumljiv, lahko v tvoj topli dom prispe nagrada, knjiga Založbe Goga, ki si jo izbereš sam v Knjigarni Goga na Glavnem trgu. **Zaradi katerega od sedmih smrtnih grehov umre anti-junak filma Sedem Kevin Spacey?**

Odgovor s svojimi podatki pošljite na park@drustvo-dns.si ali na naslov: park-založba goga, Prešernov trg 8, novo mesto.

Porodni krči gledališke scene Ali bo potreben carski rez?

Gledališka delavnica za dijake in študente je projekt virtualne izgradnje gledališkega naselja, še bolje: letovišča v novomeškem urbanem okolju. Kreativnost vsake izmed (prihajajočih) delavnic naj bi izhajala iz prostorskih razporeditev v stanovanju. Tako naj bi bile sobe in spalnice jedrna delovna okolja, kjer se razvijajo produkcije, kuhinja in hodnik prostora srečevanja, primerjanja, dodatnih dejavnosti, predavanj, pogovorov itd., kopalnica in stranišče pa že pregovorno okolje o-čiščenja.

Projekt nastaja pod okriljem novomeškega Sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti, od letos pa tudi ob podpori DNS-ja in skupine za gledališče 3MiNi in bAltAzAr.

Za razliko od prvih dveh delavnic, ki sta bili celoletni, je letošnja potekala skrčena na dva meseca, vendar v dveh skupinah, gledališki in filmski. V prvi je delalo deset in v drugi pet delavničarjev. Mentorja sva bila Marko Naberšnik, študent 4. letnika filmske in televizijske režije na AGRFT in Branko Jordan, absolvent dramske igre in umetniške besede na AGRFT.

Gledališki del (dve sobi in hodnik) se je osredotočil na okvirjanje (= osmisliitev + motiviranje + umestitev) osnovnih gledaliških pojmov: osebe, prizora, predstave, v filmskem delu pa so spoznavali osnovne tehnične in vsebinske pristope pri "delanju" filma.

Na koncu je produkcija obsegala prikaz nekaj osnovnih vaj za igralce in okvire oseb in prizorov na lastno pest iz besedila Petra Handkeja *Ura, ko nismo ničesar vedeli drug o drugem* in tri "kader sekvence". V off programu sta bila prikazana še kratek igrani film *Z ljubeznijo* (režija Marko Naberšnik) in televizijska etuda *Zlatko* (režija Klemen Dvornik).

Na Gledališko 3 so se vselili: Diana Avsec, Brian Bajraktarevič, Bine Barbič, Anela Bešo, Ivjan Banič Leko, Maj Luzar, Tanja Peterlin, Ana Rokvič, Eki Schweiger, Katarina Sladoljev, Urška Štupar in Mojca Zver.

Mirno jim lahko pošljete razglednico na naslov Gledališka 3, 8000 Novo mesto.

Branko Jordan
3MiNi in bAltAzAr

Nova slovenska produkcija je nedvomno v znamenju žensk. Skupin s pevskami je vse več in tu si bomo ogledali nekaj novih plošč, ki so jih izdale naše lepoticke.

URŠA & PR: KJE SO TISTE STEZICE (MENART) No, kakšna taka plata pa me do konca ujezi! Standardni trije koraki slovenskega zabavnoglasbenega kotla so naslednji: vzameš mlado, če se da lepo, dekle (po možnosti bivšo TV voditeljico), dodaš ji nekaj starih, preizkušanih mačkov (Cole Moretti) in par preizkušanih glasbenih prijemov (klaviature in kitarске solaže tipa osemdeseta in reciklaže starih hitov - glej naslov). Dobiš patetično glasbo, ki pa je za naše kraje žal tipična (bolje rečeno prepogosta). In ko jim končno uspe na trenutke zasvetiti, vse to takoj podrejo, saj zazvenijo tako sterilno, da laik, kot sem sam, pomisli, če se ni ekipa morda zbrala skupaj le zaradi biznisa. Mene je zadeva pustila hladnega, tako da jo priporočam le najbolj zagriženim fanom podobne glasbe.

LARA BARUCA: KAR NE PIŠE (ZKP - RTV SLOVENIJA) Lara je eno posrečeno dekle. Kot glasbeno izjemno talentirana in izobražena je nedvomno kandidatka za eno boljših domačih pevk. V glasbi je čutili primorski pristop (Danilo Kocjančič) k rock glasbi in ta deluje izjemno sveže, tako v kompoziciji kot tudi v sami izvedbi. Res je, da me, ko jo slišim, včasih spominja na Tinkaro Kovač, toda za razliko od kar nekaj ostalih glasbenikov njena plošča ne deluje kot _že preizkušena_, saj se ne oklepa standardnih obrazcev. Lahko bi celo rekli, da takšna glasba kroji mainstreamovsko pop-rock sceno, tako da ne bi bilo čudno, če se bodo v prihodnosti pojavili kloni zgoraj imenovanega ploščka bodisi v izvedbi kakšne druge potencialne zvezdnice ali pa same Lare.

TABU: TABU (MENART) Velenjska skupina, ki se je v javnosti prvič pojavila s priredbo pesmi Torn (N. Imbruglia) je v lanskem letu izdala svoj prvenec z veliko uspešnico Dobra vila. Slednja je za skupino lep reprezentativen komad, ki pokaže, kaj lahko od skupine pričakujemo. Spevni refreni in nevsiljiva glasba (ki ni nezanimiva) so verjetno ključ do uspeha skupine. Gre za trenutno aktualno skupino in upal bi si trditi, da gre za ekipo, ki ne razočara svoje publike (kvaliteta domače glasbe se izboljšuje!), kar je s tem izdelkom tudi dokazala. CD vas ne bo vrgel pod strop. Prav tako vam ne bo všeč, če ste ljubitelj kakšne izmed marginalno-ekstremnih glasbenih zvrsti; če pa temu ni tako, vas Tabu ne bo pustil na cedilu.

Boštjan Vlašič

Gledališče: Tistega lepega dne Umorjena iluzija

Zadnja abonmajnska gledališka predstava v letu 2000 je gledalcem za popotnico v novo leto podarila smeha in sproščenosti. Besedilo za komedijo Tistega lepega dne Primorskega dramskega gledališča je odlična adaptacija Kosmačeve novele, ki jo je opravil Srečko Fišer.

Režiser Boris Kopal gradi dogajanje na temeljih komike, ki izhaja iz teksta, nadgrajuje pa jo igralci z lastno interpretacijo vlog. Predstava plove le po površini besedila, globine pa ostajajo neraziskane. Vse tiste globlje čustvene sfere in eksistencialne stiske junakov, ki bi utegnile narediti odrsko dogajanje notranje polnejše, se porazgubijo v ozadje in izginjajo. Predstava se torej ponuja le kot dokaj enoplastna komična zgodba, v katero je s Harmonikarjem (Matjaž Gregorčič) vpeljane nekaj trške mistike.

Zelo velika zasedba je sicer dokaj usklajena, vendar nekako razdeljena v dve skupini. Precej izstopa igralec glavnega lika, Radoš Bolčina, ki ustvari popolnoma zapitega, nekoliko izumetničenega Štefua. Na odru je pretirano suveren in njegovo igranje na trenutke prehaja v burkaštvo, kar se ne sklada z igro nekaterih ostalih igralcev, ki v svoje like polagajo subtilnejšo, čistejšo in bolj prefinjeno komiko. Ena takih je Lara Jankovič, na odru svetovljanska in uglašena, a razigrana mladenka Hedvika. Igra jo natančno, čisto in s pravo mero šarma. Morda ravno v tem nasprotju tiči tista neverjetnost (v osnovnem pomenu besede) zaroke med Hedviko in Štefucem. Podobno se zgodi tudi z zvezo med Zano (Dušana Ristič) in Ludvikom (Iztok Mlakar), kjer je ženska spet bolj "zadržana", moški pa si da duška na odru. Liku Bolčinovega Štefua se precej približa Matilda (Ana Facchini), ki postane nekakšna karikatura natararice. Se pa Janez Starina, ki igra Župnika, spet posluša nekoliko bolj minimalističnih "zunanjih" komičnih znakov.

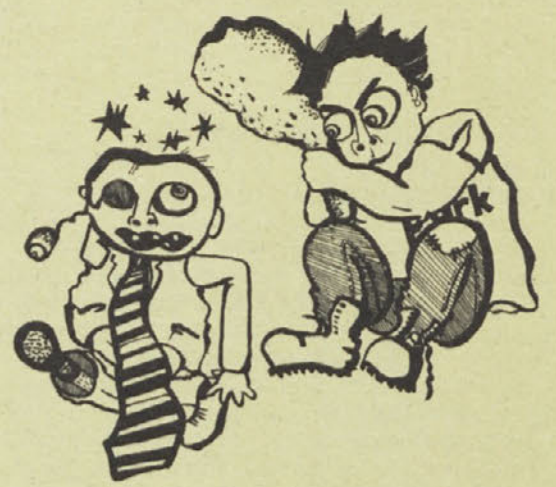
Omeniti bi želela še droben detalj, ki me vodi v razmišljanje o ustvarjanju odrske iluzije. Kako ustvariti iluzijo globine, deževnega vremena, minevanja časa ...? V primorski predstavi se pojavi problem s prisotnostjo vode in njeno verjetnostjo. V dokaj kratkem času se pojavijo trije motivi, v katerih voda igra pomembno vlogo. Na sredi trga stoji vodnjak, v katerem si Štefuc nekega lepega jutra umije obraz, s pravo vodo in njenim pravim zvokom curljanja. Ustvari se iluzija: vodnjak poln vode. Drugič v isti vodnjak meče kamenje. Topi zvoki, kot bi kamenje metal na lesen pod, ki prihajajo do mojih ušes, ubijajo poprej ustvarjeno iluzijo polnega vodnjaka, saj ni več mogoče preprečiti slike, ki se mi je ustvarila v glavi: vodnjak je zbit iz lesa, v njem pa je majhno vedro vode, da se Štefuc lahko umije. Tretjič. Štefuc svojega tekmeča Ludvika v prepiru porine v vodo, bližnjo reko. (Vse se dogaja za odrom.) Izza odra se zasliši posnetek zvoka ob padcu v vodo. Štefuc ga gre reševati (nobenega zvoka). Potem pa se oba vrmeta na oder – popolnoma suha. Če bi se uskladjali zvoki in ohranjale pristne kaplje vode (v majhni količini) vse do konca, bi bila iluzija ustvarjena. Težko je verjeti, da gre tu za napako, ki je režiser ne bi opazil. Verjetno gre za zavestno odločitev, ki pa v predstavo prinaša drobno noto trenutnega burkaštva.

Magda Lojk

POTLAČ

l o k a l n o t r o b i l o

lokalne novice

V Gótni vasi se je pojavil prvi primer **nore kokoške**. Na fotki jo vidimo, kako beži pred Jebúlom, ki jo hoče servirati Big Faku za večerjo. (Dr. Novšek press)

Novomeški župan **dr. Anton Starc - Stari** ne bo odstopil, dokler mu ne amputirajo vsaj ene noge. "Ako su mogli drugovi partizani možemo i mi!" (Big Fak press)

Ker se plačevanje parkirnine na Glavnem trgu nikakor ne prime, in ker iz Goge še vedno niso dobili lani naročene knjige Življenje in vzreja pajkov, so se na Komunalni spravili nad nemo večino - mrtvim bodo podražili najemnino na pokopališčih. (Big fak press)

Na Andih so našli čudni relief s površino 430 km². Domnevamo, da gre za **podpis neke višje inteligence**. (Dr. Novšek press)

Iz ust mestnih svetnikov v vaša ušesa. "**Ma dej, ti si nor! Ti si bedak,**" je modra glava svetnika Alojza Zupančiča konstatirala duševno stanje kolega Ivana Vladimírja Šteblaja, ki je bil prepričan, da Zupančič gradiva za sejo še ni prebral ter da s svojimi vprašanji zadržuje obravnavo. Elita novomeških preiskovalnih novinarjev že špekulira o možnosti, da se je bolezen norih kokošk pojavila tudi pri ljudeh. (Big Fak press)

Iz novomeškega zapora pobegli **kaznjenci**, ki so jih zajeli na mejnem prehodu Fernetiči, so svoje dejanje opravičevali s **fobijo pred ilegalci**: menda so novomeški občinarji v zameno za hitrejšo gradnjo avtoceste LJ-NM obljubili sprejem nekaj sto prebežnikov v prostore novomeških zaporov in opuščene porodnišnice. (Nairámi press)

foto: Borut Peterlin

"V kratkem bom te pse pozval k vstaji!" Tarasevič, poslanec v mestni občini

Kot je znano, je odhajajoči župan svoj poslednji županski ukaz namenil boju proti pasjim drekom. Poslej bodo psi morali svoje pu-pu in ka-ka odlagati v vrečke, vrečke pa v posebne koše. Poleg tega bodo po mestu postavljeni štori, v katere bodo morali pasji samci, oprostite izrazu, lulati. Pasje samičke pa bodo - zaradi svoje naravne oškodovanosti pač - scale v posebej za to izdobljene in direktno v kanalizacijo usmerjene luknjice na znamenitih novih mestnih pokrovi, o katerih smo že poročali. Seveda je ukaz odhajajočega župana zbudil veliko negotovanja tako med patrioti, ki jim itak vse smrdi, kot tudi med opozicijo, kjer zagovarjajo načelo, da dobrega dreka ni nikoli preveč. Za pogovor smo prosili enega izmed veljakov opozicije v mestnem svetu, gospoda Taraseviča.

Gospod Tarasevič, kako komentirate zadnje dogodke v zvezi z odredbami občinske oblasti, ki za pse pravzaprav pomenijo omejevanje prostega gibanja?

Teror proti pasjim drekom je v resnici dosegel svoj vrhunec. Prav imate, *Zakon o pasjih drekih* je pravzaprav omejitev svobodnega gibanja psov, pa ne le psov, ampak tudi psič! Poglejte, mi psi na drek gledamo s posebnim spoštovanjem, to je popolnoma jasno. Ne skrivamo se v zatohlih prostorih kot ljudje, ampak ponosno razkazujemo svojo notranjost. Županova odredba je zato hud udarec za našo skupnost. Moji ljudje so nemirni, slinijo se, grupirajo na prepovedanih obredih in čakajo na moje povelje. In dobili ga bodo. V kratkem bom te pse pozval k vstaji.

Kako boste izpeljali revolucijo, saj se zdi mestna oblast trdna kot le malokdaj?

To je zgolj štorija, ki jo prodajajo podkupljeni mediji, kot je na primer Park. V resnici so vladajoče strukture sprte med seboj in gnojna občinska hiša se bo s prvim sunkom zrušila sama vase. Verjemite mi, dolgo življenje v ilegali nas je dodobra utrdilo. Majhne skupine zarotnikov so že pripravljene, da napadejo. Z bagri bomo vdrli v stavbo rotovža, kjer ima sedež tako občinska oblast, kot tudi najmočnejši medij v mestu, Park. Ko bomo prevzeli lokalno trobilo v svoje roke, bo zmaga naša.

Svoboda je lepa, dokler sužnji o njej sanjate. Kaj boste, dragi Tarasevič, storili, potem ko prevzamete oblast?

Nisem neumen, da bi vztrajal nad ljudmi kot kak samodržec. Dovolj imam težav z vladanjem nad psi - kdo bi se ukvarjal še z nizkotnimi človeškimi problemi. Človeško kraljestvo bom prevzel samo zaradi tega, ker me v to sili zgodovinska nuja, tako rekoč železni zakoni zgodovine. Ljudje vsekakor potrebujejo kako leto pasje prevzgoje, preden bodo sami sposobni prevzeti krmilo mestnih oblasti. Potem bom postavil na prestol Lojzko ali pa morda Francija (saj veste, katerega mislim), ki sta pravzaprav edina med novomeškimi politikimi, ki se vedeta tem norim časom ustrezno. Psi pa se bomo zopet umaknili v svoje pasje življenje, kjer lahko v miru meditiramo.

Pogovarjal se je Jebúl.

Potlač, lokalno trobilo

Ureja Urad za raziskovanje rudnin in izgubljanje časa / Urad za istraživanje ruda i gubljenje vremena: Dr. Novšek, Jebúl, Big Fak
Oddelek za ideološko indoktrinacijo in fizični razvoj: Nairámi, 050 656 790
e-pošta: potlac@drustvo-dns.si
Direktor: Maradoni
Glavni štab: Rotovž

Potlač ilustracije: Katja Markovič

info Tocka

DRUŠTVO NOVOOMEŠKIH ŠTUDENTOV

DNŠ obvešča

DNŠ rekreacija

OŠ GRM: sobota od 15. - 17. ure, nedelja od 16. - 18. ure
OŠ BRUSNICE: sreda od 20. - 21.30 ure
GIMNAZIJA NM: petek od 19. - 21. ure
OŠ BRŠLJIN: torek od 18.30 - 19.30 ure

Aerobika

ŠD MAROF: ponedeljki in srede od 19.30 - 20.30 ure
HOP KLUB: programi potekajo vse dni v tednu (podrobnosti v programu Hop kluba) - člani DNŠ imajo 20% popusta. Informacije na telefonu Hop kluba.
Hop klub: tel 07 30 25 752 ; 041 436 616

Začetni tečaj športnega plezanja

Začetni tečaj športnega plezanja bo trajal 20 ur. Začetek tečaja bo v ponedeljek, 12. februarja.
Tečaj je organiziran v okviru PZS. Namen tečaja je spoznavanje vrhne tehnike, varovanje in spoznavanje dejavnosti športnega plezanja. Po končanem tečaju in ustreznem preizkusu znanja si kandidat pridobi naziv pripravnik športnega plezanja in je usposobljen za plezanje v plezališčih v plezalnih smereh na TOP ROPE.
Cena: 7000 sit
Cena za člane DNŠ: 6000 sit
Prijave in informacije na Infotočki DNŠ.

Študentski busi

V LJUBLJANO:
odhodi - nedelja
ob 19.15, 19.45, 20.15
izpred stare občine

DOLENJSKA
BANKA

IZ LJUBLJANE
odhodi - petek
13.40 izpred poslovne stavbe Mercator
13.50 izpred francoske ambasade

V MARIBOR
odhod - nedelja
18.30 izpred stare občine

Popusta na avtobusih bodo deležni samo tisti, ki imajo DNŠ-jevo novo člansko izkaznico.

Smučarske karte

Ostalo je še nekaj smučarskih kart za Krvavec in Roglo. Kupijo jih lahko študentje člani DNŠ-ja. Nakup ugodnejših kart vam omogoča ŠOU iz Ljubljane.
Cene kart:
Krvavec: 2.800 sit (skupinska-določeni dnevi)
3.500 sit (vsi dnevi v tednu)
Rogla: 1.800 sit (delovni dnevi)

Ob nakupu morate predložiti študentsko izkaznico ali indeks in DNŠ-jevo člansko izkaznico.

DNŠ

Vse, ki še niste prinesli **originalnih** potrdil o vpisu, prosimo, da nam jih čim prej dostavite, če hočete dobiti novo knjižico ugodnosti in popustov.

Infoteden

Vsi, ki še ne veste, kaj boste študirali in tisti, ki ste trdno odločeni, pa vas zanima, kakšen bo vaš študij od blizu:

DNŠ in RIC Novo mesto vabita dijake novomeških srednjih šol na 2. INFOTEDEN v LokalPatriot, kjer vam bodo od 21. do 23. februarja študentje fakultet postregli z informacijami kaj, kako in kje študirati, kakšni so izpiti, profesorji, kje se dobi zapiske, literaturo, poceni fotokopije, dobro kavo ...

fotografije: Tomaž Grdin

že videno v lokalpatriotu: jam session

RIC Razvojno izobraževalni center Novo mesto

Dijaki in dijakinje srednjih šol, bodoče maturantke in maturantje!

Bliža se matura. Pripravljene smo vam pomagati s tečajem

PRIPRAVE NA MATURO.

Organiziramo in izvajamo priprave za naslednje predmete:

**SLOVENSKI JEZIK,
MATEMATIKA,
ANGLEŠKI JEZIK,
NEMŠKI JEZIK.**

Pridružite se nam, da boste šli samozavestni in prepričani v svoje znanje na maturo.

INFORMACIJE IN PRIJAVE:

RIC Novo mesto, Novi trg 5, 8000 Novo mesto
07/ 332 63 19, 332 63 41

LokalPatriot

petek, 09.02.2001 ob 21h

SLO rock - DJ. Tiro&Tiro
Glasbeni tematski večer z izbrano slovensko pop-rock glasbo.

sobota, 10.02.2001 ob 20h

Gledališče - Prva liga
Vito Košir in Miha Brajnik nam na zanimiv način predstavljata športne discipline v pulični igri Prva liga. Vstopnina 300 sit.

sreda, 14.02.2001 ob 20h

Potopisno predavanje - Sulawesi - Damjan in Mateja Gutman
Potapljanje in podvodna fotografija s potepanja po Pacifiku.

četrtek, 15.02.2001 ob 20h

Otvoritev razstave - Primož Pugalj
Galerija SIMULAKER - LokalPatriot, Glavni trg
Po sklopu likovnih razstav tokrat razstava kiparskih del.

petek, 16.02.2001 ob 21h

Elvis Jackson - koncert
Neskončno zabavna in aranžmajska drzna skupina končno tudi pri nas.
Vstopnina 500 sit.

torek, 20.02.2001 ob 19h

Srednješolski večer - Teater Gimnazije NM

sreda, 21.02.2001 ob 10h

INFO teden - predstavitev fakultet

ob 19h

Srednješolski večer - okrogla miza: Debata o univerzi

četrtek, 22.02.2001 ob 10h

INFO teden - predstavitev fakultet

ob 19h

Srednješolski večer - kratki filmi Gimnazije Nm

petek, 23.02.2001 ob 10h

INFO teden - predstavitev fakultet

ob 21h

Lara Baruca - koncert
Lara začne turnejo za svojo novo ploščo v LokalPatriotu.
Vstopnina 500 sit.

sobota, 24.02.2001 ob 21h

Metallica - projekcija koncerta.
Odličen koncert s simfoničnim orkestrom.

torek, 27.02.2001 ob 20h

Pust - pustno rajanje

sreda, 28.02.2001 ob 20h

DVD kino - Titan A.E.
Znanstveno-fantastični animirani film Dona Blutha z obilico dobre rock glasbe.

park

KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

novomeški mladinski časopis
št. 5, letnik IV, februar 2001

ISSN 1408-7189

Pleničar Andreja
Knjižnica Mirana Jarca
Rozmanova 26

8000 Novo mesto

Ž'Kovači - This is the end : Lokalpatriot

Don Mentony Band : Lokalpatriot

Moške fantazije od pornografije do poezije : Lokalpatriot

Klemen Pisk : Lokalpatriot

foto zgodbe

fotografije: Tomaž Grdin in
Boštjan Pucelj

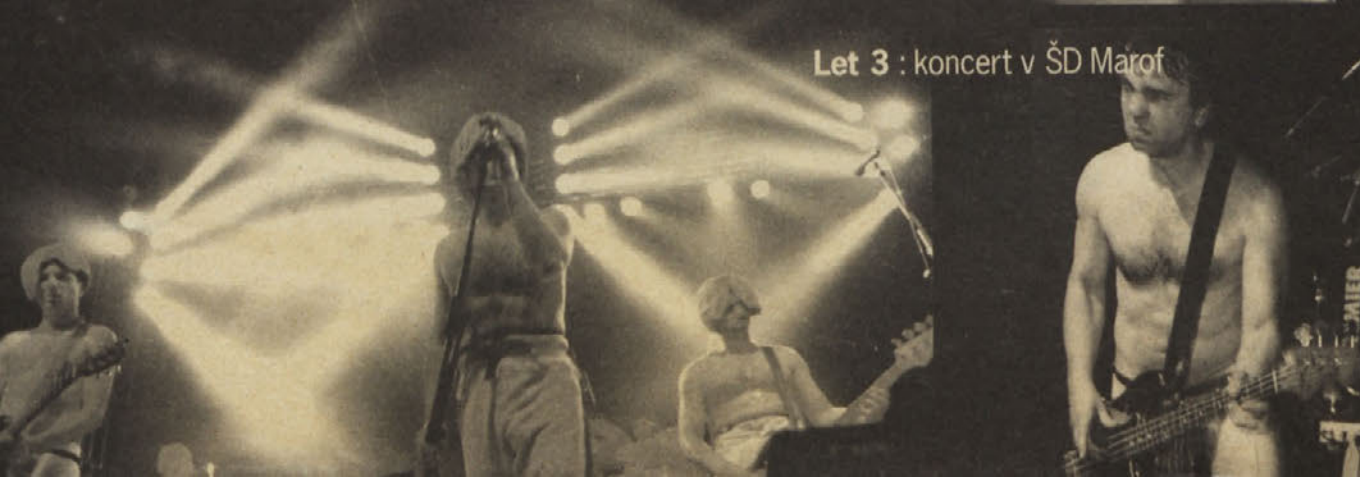
D.J. Disco 70's : Lokalpatriot

Elevators : Lokalpatriot

Let 3 : koncert v ŠD Marof

novomeški mladinski časopis

Odgovorni urednik: Damir Skenderović
Pomočnik odgovornega urednika: Uroš Lubej
Uredništvo: Boris Blaič, Marijan Dovič,
Damijan Šinigoj, Rok Jožef
Oblikovanje in prelom: Igor Ajdišek, Jurij Kocuvan
Naslovnica: Jurij Kocuvan, foto Tomaž Grdin

Ustanovitelj: DNS
Izdajatelj: Založba Goga
Za založbo: Gregor Macedoni
Tirženje: David Bratož
Naročila in distribucija:
tel.: 07 393 08 12
e-pošta: park.narocila@drustvo-dns.si
Filmi in tisk: Špes grafika

Naslov uredništva:
Park – Založba Goga
Prešernov trg 8
8000 Novo mesto
e-pošta: park@drustvo-dns.si

ZALOŽBA GOGA

PRIDI IN SE SPREHODI PO SVOJEM PARKU!